

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Grand Tour naar het Noorden : de relaties tussen de Nederlandse en Noordelijke architectuur 1890-1965 in een vergelijkend perspectief
Nouwens, M.A.C.

Citation

Nouwens, M. A. C. (2018, May 1). *Grand Tour naar het Noorden : de relaties tussen de Nederlandse en Noordelijke architectuur 1890-1965 in een vergelijkend perspectief*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/61827>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/61827>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The following handle holds various files of this Leiden University dissertation:

<http://hdl.handle.net/1887/61827>

Author: Nouwens, M.A.C.

Title: Grand Tour naar het Noorden : de relaties tussen de Nederlandse en Noordelijke architectuur 1890-1965 in een vergelijkend perspectief

Issue Date: 2018-05-01

GERAADPLEEGDE BRONNEN:

ARCHIEVEN

NEDERLAND

Het Nieuwe Instituut, Rotterdam:

Archief Abel Antoon Kok: KOKA 1 *Projecten*

Archief G.F. la Croix: CROI *bureau A. Jacot 1911*

Archief Cornelis van Eesteren archief: EEST 10. *Dagboek 1922/1926*. En *Reisschetsen*.

Archief Gijsbert Friedhoff: FRIE *Stukken betreffende reizen* (o.a. Scandinavië), *foto's* en *fotoalbums*.

Archief Michiel de Klerk; KLER 4 *Reisschetsen*

Archief R. Romke de Vries archief: ROMK 5. *Reizen*.

Archief Jan Stuyt: STUY: *tekenarchief J. Stuyt*

Coll. Gebouwen de Bazel CGBA, *Hoofdkantoor Nederlandse Handelsmaatschppij*.

Bonas Archiwijzer

DENEMARKEN

Dansk Arkitektur Center (DAC)

NOORWEGEN

Nasjonal museet Oslo

Store Norske Leksikon

Nationelle arkivdatabasen

ZWEDEN

Arkitektur och designcentrum

FINLAND

Finsk Arkitekturmuseum (= Fins Architectuurmuseum) Helsinki.

Foto Archief: Collectie Alvar Aalto.

Collectie Erik Bryggman.

Collectie Gesellius-Lindgren-Saarinen.

Collectie Oiva Kallio.

Collectie Lars Sonck.

Collectie Martti Välikang.

GROOT-BRITTANNIË

Royal Institute of British Architects (RIBA), Londen:

Barker, Frances, *Memoirs of a tour in Europe*, 1931 RIBA X

Bickerdike, John, *Study tour of Scandinavia*, 1951 RIBA X (079)

Goldfinch, David Albert, *Planning for the care of the chronic sick and aged*, 1949 RIBA X

Jackson, Herbert, *Modern Hospital design in Europe*, 1931 RIBA X

McCann, Thomas, *Report on a visit to Scandinavia*, 1957 RIBA X (

Moro, Peter, *A sense of proportion, memoirs of an architect* 1990, RIBA BAL MSS collection.

Needham, John, *Architecture of Sweden*, 1938 RIBA X

Peadon, A.R., *Report on land reclamation and agricultural housing in Jutland and the provision of communal facilities in new housing estates in Copenhagen, Stockholm and Goteborg*, May 1939, RIBA X

Smith, W.L., *A report on tour of Finnish hospitals*, 1954 RIBA X

Welbank, John, *Finnish housing and the work of Asuntosatio*, 1962 RIBA X

DUITSLAND

Hamburgisches Architekturarchiv, Hamburg:

Architekten und Ingenieurverrein (AIV) Bibliothek:

AIV Bibliothek III 146.1 Arthur Dähn (ed.) *Bauen in Holland. Ein Reisebericht*, 15-25 april 1950.

AIV Bibliothek III 146.2 Arthur Dähn (ed.) *Bauen in Dänemark, Bericht uber verschiedene Reisen durch Danemark*, 1952.

AIV Bibliothek III 147.2 Arthur Dähn, *Eine reise durch Süd-Schweden*, 27.5-6.6.1953.

Staatsarchiv Hamburg:

Bauarchiv Konstanty Gutschow C81, *Reise nach Schweden*, 2.-13.10.1951. StA-HH621-2/11.

LITERATUUR

Aalto 1934

Alvar Aalto, 'A tuberculosis sanatorium, Paimio Finland', *Architectural Record* 75 (1934), pp. 12-19.

Aalto 1936

Alvar Aalto, 'Viipuri (Vyborg)', *Architectural Review* vol. 77 (1936), March, pp. 107-114.

Aalto 1957

Alvar Aalto, 'The RIBA Annual Discourse', *RIBA Journal*, May 1957, pp. 258-263.

Aarøenæs 2007

Lars Aarøenæs, *Norsk Funkis*, Oslo: J.M. Stenersens Forlag AS, 2007.

Abrahamse 1959

Helge Abrahamse e.a., 'Sondernheft: Architektur in Norwegen', *Baumeister* 56 (1959), Heft 5, pp. 295-330.

Abspöel 1946

Chris. A. Abspöel, 'Uitwisseling met architecten', *Bouwkundig Weekblad* 64 (1946), 21, p. 198.

Adler 1928

Leo Adler, 'Neuere Baukunst in Schweden', *Wasmuths Monatshefte für Baukunst* 12 (1928) pp. 230-239.

Ahlberg & Yerbury 1925

H. Ahlberg & F.R. Yerbury, *Swedish Architecture of the Twentieth Century*, Londen: Benn, 1925.

Ahlberg, Holford, Backström en Smith 1943

H. Ahlberg, W.G. Holford, S. Backström en G.E. Kidder Smith, 'Special issue. Swedish architecture', *Architectural Review*, Sept., 1943

Akihary 1996

H. Akihary, *Ir. F.J.L. Ghijssels. Architect in Indonesia (1910-1929). Simplicity is the shortest way to beauty*, Utrecht: Sesam Press, 1996.

Anderson 1982a

Henrik O. Andersson, 'Modern Klassicism i Norden 1910-1930', in: Paavilainen 1982, pp. 11-28.

Anderson 1982b

Henrik O. Andersson, 'Svensk Arkitektur omkring 1920', in: Paavilainen 1982, pp. 123-135.

Andersson 1982 c

Henrik O. Andersson, 'Carl Bergsten', in: Paavilainen 1982, p. 141.

Andersson & Bedoire 1986

Henrik O. Andersson, Fredric Bedoire, *Svenske arkitektur; ritningar 1640-1970*, Stockholm: Byggeförlaget, 1976.

Andersson & Bedoire 1988

Henrik O. Andersson en Fredric Bedoire, *Stockholm Architecture and Townscape* (vertaling Roger Tanner en Henrik O. Andersson) Stockholm: Prisma, 1988.

Ascoli 1952

Myles Ascoli, 'Finnish diary', *Architect and Building News* 1952, June. 12, pp. 678-785.

Ascoli 1955

M. Ascoli, 'Prefabricated blocks of flats in Oslo', *The Architect and building news* 1955, June 9, pp. 686-690.

Asplund 1931

Gunnar Asplund, et al. *Acceptera*, manifest ondertekend door Gunnar Asplund, Wolter Gahn, Sven Markelius, Gregor Paulsson, Eskil Sundahl en Uno Åhrén, Stockholm: Tidens Förlag, 1931.

Atkinson 1950

G.A. Atkinson, 'Exhibition of Danish Architecture of To-day, RIBA, 28 February-29 March 1950', *RIBA Journal* 1950, Feb., pp. 136-142, March, pp. 176-177.

Backer 1925

Lars Backer, 'Skansen', *Byggekunst* 1925, p. 129.

Backström 1943

Sven Backström, 'A Swede looks at Sweden', *Architectural Review* 1943, Sept., p. 80.

Bakker en Roding 2000

Martine Bakker, Juliette Roding, *George Willem van Heinkelom (1870-1952). Innovatieve constructies en sobere monumentaliteit*, Rotterdam: Bonas, 2000.

Balslev Jørgensen 1980

Lisbet Balslev Jørgensen, 'En ny tid i Funkis', in: Gunilla Lundahl, *Nordisk Funktionalism*, Stockholm 1980, pp. 31-35.

Balslev Jørgensen 1982a

Lisbet Balslev Jørgensen; 'Klassicisme og funktionel tradition i Danmark' in: Paavilainen 1982, pp. 51-57.

Balslev Jørgensen 1982b

Lisbet Balslev Jørgensen, 'Kaare Klint' in: Paavilainen 1982, p. 69.

Balslev Jørgensen 1982c

Lisbet Balslev Jørgensen 'Carl Petersen', in: Paavilainen 1982, pp. 70-71.

Banham 1957

R. Banham, 'The one and the few, the rise of modern architecture in Finland', *Architectural Review* 124 (1957), p. 727.

Baudet 1992

H. Baudet, *De lange weg naar de Technische Universiteit Delft. 1. De Delftse ingenieursschool en haar voorgeschiedenis*, Den Haag: SDU Uitgeverij 1992.

Bedoire 1982a

Fredric Bedoire, 'Ivar Tengbom', in: Paavilainen 1982, p. 155.

Bedoire 1982b

Fredric Bedoire, 'Cyrillus Johansson', in: Paavilainen 1982, p. 144.

Beekum 2008

Radboud van Beekum, *G. F. la Croix 1877-1923, Amsterdamse School architect*, Rotterdam: Bonas, 2008.

Behrend 1914/1915

W.C. Behrend, 'Architektur und Kunstgewerbe in Alt Dänemark'. *Wasmuths Monatshefte für Baukunst* 1 (1914/15), pp. 269-271.

Benton 1995

Charlotte Benton, *A Different World. Émigré Architects in Britain*, Londen: RIBA Heinz Gallery, 1995.

Berghoef 1938a

J.F. Berghoef, 'Het nieuwe gebouw van Stockholms Byggnadsförening', *Bouwkundig Weekblad Architectura* 59 (1938) 1, pp. 2-6.

Berghoef 1938b

J.F. Berghoef, 'Aantekeningen naar aanleiding van het crematorium te Hälsingborg van Prof. Ragnar Östberg', *Bouwkundig Weekblad Architectura* 59 (1938), 6, pp. 41- 45.

Berghoef 1939

J.F. Berghoef, 'Aantekeningen naar aanleiding van het crematorium te Hälsingborg van Prof. Ragnar Östberg', *Bouwkundig Weekblad Architectura* 60 (1939), pp. 41-45.

Berghoef 1947/1947

J.F. Berghoef, 'De ontwikkelingen der Zweedsche bouwkunst gedurende den oorlog', Deel I, *Forum* 1 (1946), 3, pp. 93-95; Deel II *Forum* 1 (1946), 6, pp. 181-185; Deel III *Forum* 2 (1947), 1, pp. 27-30; 4, pp. 103-106.

Berghoef 1948

J.F. Berghoef e.a., 'Een excursie naar Denemarken en Zweden', *Katholieke Bouwblad* XV (1948), 14, pp. 157-168.

Bergeijk 1995

Herman van Bergeijk (red. Arjan Oosterman), *Willem Marinus Dudok: architect-stedebouwkundige 1884-1974*, Naarden: V+K Publishing, 1995.

Bergeijk 2003

Herman van Bergeijk, *De Steen van Berlage*, Rotterdam: Uitgeverij 010, 2003.

Bergeijk 2007

Herman van Bergeijk, *Jan Wils. De Stijl en verder*, Rotterdam: Uitgeverij 010, 2007.

Bergeijk 2012

Herman van Bergeijk, 'Zijn wij niet allen verheugd als wij weer een nieuwe reis kunnen beginnen? D.F. Slothouwer en zijn Prix de Rome reis', *Bulletin KNOB* 111(2012), 4, pp. 211-220.

Bergeijk 2016

Herman van Bergeijk, 'Men zal zich herinneren dat dit de eerste promotie is tot doctor-ingenieur in de bouwkunde, D.F. Slothouwer (1884-1946) en Delft', *Eigenbouwer* 5 (2006), pp. 43-51.

Berlage 1908

Hendrik P. Berlage, *Grundlagen & Entwicklung der Architektur: vier Vorträge gehalten im Kunstgewerbemuseum zu Zürich*, Rotterdam: W.L. & J. Brusse, 1908.

Berlage 1916

Hendrik P. Berlage, 'Een reis naar Kopenhagen', *De Beweging* 12 (1916) 2, pp 1-16.

Berlage 1934

Hendrik P. Berlage, *Het wezen der Bouwkunst en haar geschiedenis (aesthetische beschouwingen)*, Haarlem: De Erven F. Bohn, 1934.

Bertelsen & Vindfeld 2007

Jens Bertelsen, Tine Vindfeld, *Tid & rum: inspiration og læring på Kunstakademiet in 250 år*, Kopenhagen: Kunstakademiet Arkitekturskole, 2007.

Betjeman 1972

John Betjeman, *A Pictorial History of English Architecture*, Londen: Murray, 1972.

Beusekom 1946

H.G. van Beusekom, 'Normalisatie in Zweden, Bouw', *Bouw* 1 (1946), 2, pp. 22-24; 'Woning en kind in Zweden', *Bouw* 1 (1946), 39, pp. 741-746.

Beusekom 1963

H.G. van Beusekom, 'Bezinning in Zweden, discussie hoogbouw', *Bouw* 18 (1963), 16, p. 468.

Bird 1946/47

Eric L. Bird, 'Swedish architecture', *RIBA Journal* 1946, Oct., pp. 523-529; 'Architectural Work of the Swedish Co-operative Society', *RIBA Journal* 1947, Jan., pp. 168-176; 'Stockholm parks and gardens', *RIBA Journal* 1947, June, pp. 410-415; 'Swedish architecture, some recent schools', *RIBA Journal* 1947, Sept., pp. 548-556.

Biong 1908

Kr. Biong, 'King Haakon's Forest Residence Norway', *The Studio*, vol. XLII (1908) pp. 73-74.

Björson-Lang 1930

B. Björson-Lang, 'Zur Stockholmer Ausstellung 1930', *Wasmuths Monatshefte für Baukunst*, vol. 14 (1930), pp. 429-432.

Blomstedt 1928

P.E. Blomstedt, 'Arkkitehtonista verenvähyttä?' *Arkkitehti* 2/1928, pp. 26-27.

Blomstedt & Schimmerling

Aulis Blomstedt en André Schimmerling, 'Finland', *Forum* 13 (1958), 1 en 2, pp. 1-66.

Blundell-Jones 2006

Peter Blundell-Jones, *Gunnar Asplund*, Londen; New York: Phaidon Press, 2006.

Boberg 1907

Ferdinand Boberg, 'Entrances Stockholm', *Ibidem*, vol. XLI (1907) pp. 161-163.

Bock 1997

Manfred Bock (red.), *Michel de Klerk Bouwmeester en tekenaar van de Amsterdamse School 1884-1923*, Rotterdam: NAI Uitgevers, 1997.

Boeken 1933

Albert Boeken, 'Reisindrukken uit Zweden', *De 8 en Opbouw* 3 (1933), 2, pp. 9-14; 3, pp. 17-18.

Boeken 1936a

Albert Boeken, *Architectuur (1936)*, Amsterdam: Van Gennep 1981. Herdr. van uitg. Amsterdam: Van Holkema & Warendorf, 1936, met een nawoord van Mabel Hoogendonk.

Boeken 1936b

Albert Boeken, 'Prijsvraagontwerp voor de verbouwing van het centrum van Stockholm; uittreksel uit de schriftelijke toelichting bij de inzending van ir. A. Boeken + naschrift', *De 8 en Opbouw* 5 (1936), 11, pp. 87-91.

Boeken 1939

Albert Boeken, 'Le Corbusier en de raadhuisprijsvraag', *Bouwkundig Weekblad* 60 (1939), 13, p. 138.

Boterenbrood 1916

Jan Boterenbrood, 'Reisschetsen uit Kopenhagen', *Architectura* 24 (1916), pp. 339-341.

Boterenbrood 1919a

Jan Boterenbrood, 'Rapport over volkshuisvesting in Zweden', *Bouwkundig Weekblad* 40 (1919), 43 en 44, z.p.

Boterenbrood 1919b

Jan Boterenbrood, 'Indrukken uit het Noorden I, II en III', *Bouwkundig Weekblad* 40 (1919) pp. 237-243 en 262-269, 41 (1920), pp. 7-9.

Boterenbrood 1920

Jan Boterenbrood, 'Stockholm's Raadhuis', *Bouwkundig Weekblad* 41 (1920), pp. 27-31.

Boterenbrood 1927

Jan Boterenbrood, 'Huize Lydia te Amsterdam', *Tijdschrift voor Volkshuisvesting*, 1927, 11, p. 229.

Bremmer 1934

H.P. Bremmer et.al., *Hoe men in Leiden een stadhuis ging bouwen*, Amsterdam: J.H. De Bussy, 1934.

Brochner 1901

Georg Brochner, 'Some Bornholm churches', *Architectural Review*, vol. 10 (1901), pp. 108-113.

Brochner 1901/1902

Georg Brochner, 'Buildings of Christian IV', *Architectural Review*, vol. 10 (1901), pp. 179-191; vol. 11 (1902), pp. 41-52; vol. 12 (1902), pp. 95-108.

Brochner 1905

Georg Brochner, 'The Privat Bank of Copenhagen and the Building of the Royal Danish Society of Science, Copenhagen', *Architectural Review* vol. 17 (1905), pp. 132-133, 268, 274-278.

Brochner 1906/1908

Georg Brochner, 'Some famous Swedish Castles', *Architectural Review*, vol. 20 (1906), pp. 63-68, vol. 23 (1908), pp. 184-192.

Brochner 1925

Georg Brochner, 'A Garden near Stockholm', and 'The House of the Union of Danish Steamship Owners', *The Architectural Review*, vol. 57 (1925), pp. 56-60, 210-213.

Brochner 1926

Georg Brochner, 'Housing in Oslo', *The Architectural Review*, vol. 59 (1926), pp. 45-49.

Brochner 1927

Georg Brochner, 'Copenhagens New Scotland Yard', *The Architectural Review*, vol. 61 (1927), pp. 82-86.

Brödner 1948

Erika Brödner, 'Wohnungsbau und neue Siedlungen in Schweden', *Baumeister* 48 (1948), Nov., pp. 425-433; 'Die Bauten der Schwedischen "Cooperative"', *Baumeister* 48 (1948), Nov., pp. 434-440.

Brummer 1906

C. Brummer, 'Ellehuset', *The Studio*, vol. XXXVII (1906), pp. 266-269.

Brusse 1936

H.J. Brusse, 'De publieke opinie en het museum Boijmans' *De 8 en opbouw* 7 (1936), 9, pp. 106-108.

Bumpus 1908

Francis T. Bumpus, *The cathedrals of Norway, Sweden and Denmark*, Londen: Laurie, 1908.

Burke 2013

Catherine Burke, *A Life in Education and Architecture: Mary Beaumont Medd*, Cambridge: Routledge, 2013.

Caldeby 1998

Claus Caldeby, 'The time of the large Programmes 1960-1975', in: Caldeby, Lindvall & Wang 1998, pp. 142-169.

Caldeby, Lindvall & Wang 1998

Claes Caldeby, Jöran Lindvall, Wilfried Wang (red.), *20th Century architecture Sweden*, Munchen, New York: Prestel, 1998.

Carpenter 1887

R. Herbert Carpenter, 'St.Olaf's, Trondhjem'. *RIBA. Proceedings*, 2nd series, vol. 3 (1887), nr. 6, pp. 115-117.

Charles 1984

Frederick W.B. Charles, *Conservation of Timber Buildings*, Londen 1984.

Christ-Janer 1990

A. Christ-Janer, *Elieel Saarinen, Finnish-American architect and educator*, (herz.ed.) Chicago; Londen: University of Chicago Press, 1979.

Clavering 1944

J.C. Clavering, 'Swedish timber domestic architecture', *Builder* 1944, Feb., pp. 96-99.

Cohen 2012

Jean-Louis Cohen, *The Future of Architecture. Since 1889*, Londen: Phaidon, 2012.

Colenbrander 1993

B. Colenbrander, *Stijl: Norm en handschrift in de Nederlandse architectuur van de negentiende en twintigste eeuw*, Rotterdam: NAI uitgevers, 1993.

Connah 2005

Roger Connah, *Finland. Modern architectures in history*, Londen: Reaktion Books, 2005.

Corbusier 1966

Le Corbusier, Jean-Edouard Jeanneret, *Le voyage d' Orient*, Parijs: Minuit, 1966.

Cornehl 2003

Ulrich Cornehl, "Raummassagen": *der Arkitekt Werner Kallmorgen 1902-1979*, Hamburg: Dölling und Galitz Verlag, 2003.

Cornell 1992

Elias Cornell, *Stockholm Town Hall*, Stockholm: Byggförlaget, 1992.

Cramer 2001

Max Cramer, 'Aan de klokkenstoel herkent u de Finse Scholen', *Flebite, Historisch Jaarboek voor Amersfoort en omstreken*, 2001, pp. 109-129.

Cuypers 1906

Joseph Th.J. Cuypers, 'Loonbeweging der Steenhouders in Arnhem en gevaarlijke steensoorten', *Architectura* 14 (1906) pp. 236-237.

Dähn 1953

Arthur Dähn (ed.) *Eine Reise durch Süd-Sweden 27.5-6.6.1953*, Hamburg: Hammonia Verlag, 1953.

Dannatt 1950a

T. Dannatt, 'Denmark, more notes and photo's', *Architect and Building News* 1950, Feb., pp. 156, 160-162, 261-263.

Dannatt 1950b

T. Dannatt, 'Exhibition of Danish Architecture of To-day, RIBA, 28 february-29 march 1950', *Architect and Building News* 1950, Feb. 17, pp. 156, 160-162; March 10, pp. 261-263.

Davies 1998

Kevin Davies, 'Finmar and the Furniture of the Future: The Sale of Alvar Aalto' Plywood Furniture in the UK, 1934-1939', *Journal of Design History* (1998), 2, pp. 145-156.

Dean 1983

David Dean, *The thirties: Recalling the English architectural Scene*, Londen: Trefoil Books, 1983.

Derks, Kuyt en Roding 2002

Axel Derks, Jan-Jaap Kuyt, Juliette Roding, *A.J. Kropholler (1881-1973). Terugkeer tot de Hollandse architectuurtraditie*, Rotterdam: Bonas, 2002.

Dernie & Carew-Cox 1995

David Dernie & Alistair Carew-Cox, *Victor Horta*, Londen: Academy Editions, 1995.

Dettingmeijer, Reinink en Roding 1979

R. Dettingmeijer, W. Reinink en J. Roding, 'Hallo Bandoeng, een kathedraal van beton op de Veluwe', *Wonen-TA/BK*, 1979, 2, pp. 17-19.

Dettingmeijer, Van Thoor en Van Zijl 2010

Rob Dettingmeijer, Marie Therese van Thoor en Ida van Zijl, *Rietvelds Universum*, Rotterdam: NAI Uitg. 2010

Dijk 1985

Hans van Dijk, 'Eliel Saarinen. Van nationalisme naar rationalisme', *Wonen TABK* 13 (1985), pp. 10-23.

Dirckinck-Holmfeld 2007

Kim Dirckinck-Holmfeld, 1954-1979 Velfærdfesten, in: Keiding 2007, pp. 237-310.

Doornenbal 2007

Johan Doornenbal, 'Op zoek naar Noorse houten huizen', *Cuypersbulletin* 12 (2007), 4, pp. 7-9.

Droste 2002

Magdalena Droste, Bauhaus Archiv, *Bauhaus 1919-1933*, Keulen: Taschen GmbH, 2002.

Easton 1924

John Murray Easton, 'The Stadshus at Stockholm', *Architectural Review*, vol. 55 (1924), pp. 1-8.

Eaton 1972

Leonard Eaton, *American Architecture comes of Age, European Reaction to H.H. Richardson and Louis Sullivan*, Cambridge MA; Londen: M.I.T.Press, 1972.

Eesteren 1934

Cornelis van Eesteren, 'De fusie van 'De 8' en de 'Groep 32'', *De 8 en Opbouw*, 1934, p. 229.

Ekberg 2000

Micael Ekberg, *Torben Grnt. En arkitekt och hans ideal* (diss.), Göteborg Universitet, 2000.

Ekelund 2004

Hilding och Eva Ekelund, Kim Björklund (red.), *Italia la bella', arkitekterna Hilding och Eva Ekelunds resedagbok 1921-1922*, Helsinki: Svenska litteratursällskapet i Finland, 2004.

Eldal 1997

Jens Christian Eldal, *Historisme I tre: sveitserstil, romantikk, byggeskikkens-ressanse og nasjonal egenart i europeisk og norsk trearkitektur på 1800 talet*, (2 dl.) diss. Oslo, 1997.

Elliot 1995

David Elliot, 'Gropius in England: A documentation 1934-1937', in: Benton 1995, p. 123.

Elzas 1938

Abraham Elzas, 'Scandinavie', *De 8 en Opbouw* 9 (1938), 24, pp. 229-238.

Elzas 1941

Abraham Elzas, 'Asplund', *De 8 en Opbouw* 12 (1941), 7, pp. 89-102.

Engfors 1990

Christina Engfors, *E.G. Asplund. Arkitekt, vän och kollaga*, Stockholm: Arkitektur Förlag AB, 1990.

Eriksson 1998a

Eva Eriksson, 'International Impulses and National Tradition 1900-1915', in : Caldeby, Lindvall & Wang, 1998, pp. 18-45.

Eriksson 1998b

Eva Eriksson, 'Rationalism and classicisme 1915-1930', in: Caldeby, Lindvall & Wang 1998, pp. 46-79.

Eijck 1957

Aldo van Eijck, 'Scholen te Nagele (N.O.P.)', *Forum* 12 (1957), 7, pp. 242-248.

Faber 1963

Tobias Faber, *Dansk Arkitektur*, Kopenhagen: Arkitektens Forlag, 1963.

Faber 2007

Tobias Faber, '1904-1929, Brydningstid' in: Keiding 2007, pp. 157-192.

Fanelli 1981

Giovanni Fanelli, *Moderne architectuur in Nederland 1900-1940* (Vert. uit het Italiaans door A.E. van Helsdingen-Ivens; Nederlandse bew. Wim de Wit), Den Haag: Staatsuitgeverij, 1981.

Findal 1996

Wenche Findal, *Norsk modernistisk arkitektur: om funksjonalismen*, Oslo: Cappellen, 1996.

Findal 1998

Wenche Findal, *Mellom tradisjon og modernitet. Arkitekt Ove Bang og den funksjonelle syntese*, (diss.) Oslo: Scandinavian University Press, 1998.

Findal 1999

Wenche Findal, 'Machines for Dreaming: The Buildings of Nordic Bath Resorts in the thirties', *Rassegna*, vol. 77 (1999), pp. 90-96.

Fisker & Völckers 1941

Kaj Fisker und Otto Völckers, 'Kopenhager Kleinwohnungsbauten', *Moderne Bauformen XL* (1941), pp. 333-348.

Floor 2004

Ros Floor, *J. F. Metzelaar (1818-1897) en W. C. Metzelaar (1848-1918. Bouwmeesters voor justitie*, Rotterdam: Bonas 2009.

Fog 1963

Hans Fog, 'Gestaltung der Bauauszenflachern bei Mehrfamilienhauser in Schweden', *Deutsche Bauzeitschrift* 1963, 11, pp. 1685-1700; 12, pp. 1857-1872.

Fokker 1915

J.P. Fokker, 'Moderne Nederlandsche architectuur in Denemarken', *Bouwkundig Weekblad* 36 (1915), pp. 378-398.

Fokker 1916

J.P.Fokker, 'Moderne Nederlandsche architectuur in Denemarken', *Bouwkundig Weekblad* 37 (1916), 1, pp. 4-7.

Forty 2000

Adrian Forty, Words and Buildings. *A Vocabulary of Modern Architecture*, Londen: Thames & Hudson, 2000.

Frampton 1980

Kenneth Frampton, *Modern Architecture: a critical History*, (3e ed.) New York: Thames & Hudson, 1992.

Friedhoff 1923

Gijsbert Friedhoff, 'Het stadhuis te Stockholm', *Bouwkundig Weekblad* 44 (1923), pp. 436-441.

Friedhoff 1928

Gijsbert Friedhoff, 'Modern Swedish Architecture' in: *Bouwen* 1928, 8, pp 8-9.

Friedhoff 1929

Gijsbert Friedhoff, 'Finse indrukken', *Bouwkundig Weekblad Architectura* (1929), pp. 385-392.

Friedhoff 1930

Gijsbert Friedhoff, 'Enkele details van de tentoonstelling Stockholm 1930', *Bouwkundig Weekblad* 51 (1930), 27, pp. 217-221.

Friedhoff 1933

Gijsbert Friedhoff, *Beschrijving van het raadhuis te Enschede*, Enschede 1933.

Friedhoff 1937

Gijsbert Friedhoff, 'De aula op de nieuwe algemene begraafplaats te Haarlem', *Bouwkundig Weekblad Architectura* 59 (1937), pp. 437-440.

Friedhoff 1939

Gijsbert Friedhoff, 'Ned. Herv. Kerk aan de Middenweg te Amsterdam-Oost', *Bouwkundig Weekblad Architectura* 60 (1939), pp. 405-410.

Friedhoff 1948

Gijsbert Friedhoff, 'De Deense architectuur', *Forum* 3 (1948), p. 310-315.

Friedhoff 1959

Gijsbert Friedhoff, 'Hoe het was, hoe het is en hoe het worden zal', *Bouwkundig Weekblad* 77 (1959), 51, pp. 627-630.

Friedhoff 1960

Gijsbert Friedhoff, 'De Bornholmse rondkerken', *Bouwkundig Weekblad Architectura* 79 (1960), pp. 97-102, 327.

Fryholm 1904

Sunny Fryholm, 'The imaginative and realistic art of Carl Larsson', *The Studio XXXII* (1904), pp. 298-302.

Gailhofer 2000

Sunna Gailhofer, 'Wohnen in der durchgrünten Stadt. Alvar Aalto, Wohnhochhaus der Interbau, Hansaviertel, Berlin, 1955-1957', in: Schneider, Nerdiger & Wang, 2000, pp. 34-35.

Gaisford 1926

Cassie Gaisford, 'Ancient Glories of Finland', *The Architect and Building News*, vol. CXV, 19 febr. 1926, pp. 152-154.

Galli 2010

Raoul Galli, 'Kungliga Akademien för de fria konsterna, um konst, makt och symbolisk ekonomi', *Kulturella Perspektiv* 19 (2010), 4, pp. 26-40.

Geerlof 1920

Ch. Geerlof, 'Woningbouw in Noorwegen', *Bouwkundig Weekblad* 1920, pp. 69-72.

Gibberd 1951

F. Gibberd, *Town Design*, New York / Londen: Architectural Press, 1951.

Giedion 1982

Siegfried Giedion, *Space, Time and Architecture, the growth of a new tradition* (5e ed.), Cambridge MA: Harvard University Press, 1967.

Gielen 2002

Albert Gielen, *Ad van der Steur (1893-1953). Zorgvuldig en met kleine stapjes vooruit - architect tussen traditie en vernieuwing*, Rotterdam: Bonas, 2002.

Gils 1916

Jac. Van Gils, 'Bouwkunst in Denemarken', *Bouwkundig Weekblad* 37 (1916), 17, pp. 133-134.

Grandien 1987

Bo Grandien, *Rönndrövars Glöd, nygötistiskt i tanke, konst och miljö under 1800-talet*. Stockholm: Nordiska Museet 1987.

Groenendijk & Vollaard 2006

P. Groenendijk en P. Vollaard, *Architectuurgids Nederland (1900-2000)*, Rotterdam: Uitgeverij 010, 2006.

Grønvold 1993

Ulf Grønvold (red.), *Arkitektur i Norge, Årbok 1993*, Oslo: Bonytt A/S, 1993.

Goudeau en Van der Linden 2011

Jeroen Goudeau en Agnes van der Linden (red.), *Jan Stuyt (1868-1934) een begenadigd en dienend architect*, Nijmegen: Stichting Nijmeegse Kunsthistorische studies, 2011.

Haan & Haagsma 1997

Hilde de Haan en Ids Haagsma, 'Proportionen für ein Kloster in Tomelilla; der Architekt Dom Hans van der Laan und das Benediktinerkloster Jesu Moder Maria', *Baumwelt* 88 (1997), 8, pp. 360-364.

Haarst 1950

J.A.L. van Haarst, *Finland (Suomi)*, Warmond: G.G. van Elburg, 1950.

Hall 1991

Thomas Hall (red.), *Planning and Urban Growth in the Nordic Countries*, Londen [etc.]: Spon, 1991.

Hals 1929

Harold Hals, *Fra Christiania till Stor Oslo: et Forslag til generalplan for Oslo*, Oslo : Aschehoug, 1929.

Hamers 1927

Ph. J. Hamers, 'Ontwerptekeningen: Volkerenbondspaleis te Geneve', *Bouwkundig Weekblad Architectura* 48 (1927) 30, p. 289.

Hansen & Morthost 1947

Willy Hansen en Erik Morthost, 'Bezoek van Deense Architecten aan ons land', *Forum* 2 (1947), 2/3, p.75-76.

Hansen & Fisker 1948

P. Hansen, K. Fisker e.a., 'Special Issue. Denmark', *Architectural Review*, 1948, Nov., pp. 210-254.

Hansson 1998

Joakim Hansson, *Svenska arkitekters samlings i Finland 1870-1920. En del av utbildningsutbytet inom det tekniska området mellan Sverige och Finland*, Helsinki: Finska Vetenskaps-Societeten, 1998.

Harlang 2007

Christoffer Harlang 'Det moderne gennembrud', in: Keiding 2007, pp. 193-236.

Haslinghuis & Janse 2001

E. J. Haslinghuis, H. Janse, *Bouwkundige Termen, verklarend woordenboek van de westerse architectuur- en bouwhistorie*, Leiden: Primavera Pers, 2001.

Hausen 1990

Marika Hausen et al., *Elieel Saarinen. Projects 1896-1923*, Helsinki: Gingko, 1990.

Hedlund 1963

Ragnar Hedlund, 'Schwedens neue Schulreform und die Gestaltung der Schulbauten', *Deutsche Bauzeitschrift* 1963, 5, pp. 681-690.

Hegemann 1925

Werner Hegemann, 'Sverre Pedersen, ein Stadtbaumeister des 20. Jahrhunderts' en 'Dänischer Klassizismus, der Geist der Gotik', *Wasmuths Monatshefte für Baukunst* 9 (1925), pp. 49-57, 173-184, 304, 358-359.

Hegemann 1929a

Werner Hegemann, 'Das Kopenhagener Polizeigebäude', *Wasmuths Monatshefte für Baukunst*, 13 (1929), pp. 231-239.

Hegemann 1929b

Werner Hegemann, 'Die Nordische Woche', *Wasmuths Monatshefte für Baukunst*, 13 (1929), pp. 454-470.

Hegemann 1930

Werner Hegemann, 'Die Eigenhäuser der Architekten Thomsen und Schlegel', *Wasmuths Monatshefte für Baukunst*, vol. 14 (1930), pp. 362-665.

Hegemann 1931

Werner Hegemann, 'Schwedische Kleinhäuser', *Wasmuths Monatshefte für Baukunst*, vol. 15 (1931), pp. 279-287.

Heid 1956

Gerhard Heid, 'Finland zwischen Humanismus und Materialismus', *Baukunst und Werkform* vol. 9 (1956), Heft 1, p. 30, Heft 6, pp. 298-325.

Hekker, 1955

R.C. Hekker, 'Finland en Finnmarken', *Bouw* 10 (1955), 42, pp. 830-852.

Henninger 1940

Hans Henninger, 'Miethäuser in Kopenhagen', *Bauwelt* 1940, 9, pp. 248-249.

Henninger 1941

Hans Henninger, 'Universität in Aarhus auf Jütland, K. Fisker, C.F. Møller, P. Stegmann', *Deutsche Bauzeitung* 75 (1941), Heft 6, pp. 33-40; 'Neue finnische Baukunst', *Deutsche Bauzeitung*, 75 (1941), Heft 12, pp. 69-72.

Henninger 1942

Idem, 'Finnische Eigenheime', *Deutsche Bauzeitung*, 76 (1942), Heft 10, pp. K 76-80.

Hitchcock & Johnson 1922

Henry-Russell Hitchcock & Philip Johnson, *The International Style, Architecture since 1922*, New York: Norton 1932.

Hitchcock 1937

Henry-Russell Hitchcock, 'Modern Architecture in England', in: H.R. Hitchcock en Catherine Bauer, *Modern Architecture in England*, New York: Museum of Modern Art 1937, p. 25.

Hitchcock 1970

Henry-Russell Hitchcock, *Modern Architecture: romanticism and reintegration*, New York 1970 (heruitgave van 1929).

Hoffmann 1940

Herbert Hoffmann, 'Ferienhäuser für Garten, Gebirge und See', *Moderne Bauformen* XXXIX (1940), pp. 143-150.

Hoffmann 1942a

Herbert Hoffmann, 'Sommerhaus bei Wasa Finland von Viljo Rewell', *Moderne Bauformen* XLI (1942), pp. 24-26.

Hoffmann 1942b

Herbert Hoffmann, 'Telefonfabrik L.M. Ericsson in Midsommerkranen bei Stockholm' *Moderne Bauformen* XLI (1942), pp. 409-440.

Hoffmann 1943

Herbert Hoffmann, 'Dagmarhus und Dagmar Lichtspiele in Kopenhagen', *Moderne Bauformen* XLII (1943), pp. 57-68.

Høgsbro & Wischmann 2009

Caroline Spliid Høgsbro & Antje Wischmann (red.), *Nortopia. Modern nordic architecture and postwar Germany*, Berlin: Jovis Verlag GmbH, 2009.

Holford, 1943

W.G. Holford, 'Swedish architects and architecture of today: memorandum on his visit', *RIBA Journal* 1943, Jan., pp. 58-61.

Hoogerwerf 2000

Walter Hoogerwerf, *H. Krijtjzer (1914-1994). Architectonische waarden achter de rooilijn verscholen*, Rotterdam: Stichting Bonas, 2000.

Howard 1902

Ebenhezer Howard, *Garden Cities of To-Morrow*, Londen: S. Sonnenschein & Co., 1902. (Herdruk van *To-Morrow. A Peaceful Path to Real Reform*, verschenen in 1898)

Hvidt 2005

Kristian Hvidt, *Copenhagen city hall. The building and its activities through 100 years*, Kopenhagen, 2005.

Ibelings 1988

Hans Ibelings, 'Het andere modernisme, traditionalistische architectuur in Nederland 1900-1960', in *Archis* 1988, 6, pp. 36-51.

Ibelings 2003

H. Ibelings, *Nederlandse architectuur van de 20de eeuw*, Rotterdam: NAI Uitgevers, 2003.

Ibelings 2005

Ibelings (red.), *Architecten in Nederland, van Cuypers tot Koolhaas*, Amsterdam: Ludion, 2005.

Ibelings 2011

Hans Ibelings, *Europese architectuur vanaf 1890*, Amsterdam: Sun, 2011.

Jaenecke 1934

Fritz Jaenecke, 'Das schwedische Städtebaugesetz', *Monatshefte für Baukunst & Städtebau*, vol. 18 (1934) Heft 1, pp. 42-45; 'Der Stockholmer Wettbewerb für Umgestaltung des Stadsteil Norrmalm', Idem, Heft 2, pp. 97-100.

Jansen 1954

G.W. Jansen, 'Woningen voor de watersnoodgebieden', *Bouw* 9 (1954), 15, pp. 286-302.

Jessen 1904

Peter Jessen, 'Neue Baukunst in Dänemark'. *Deutsche Bauzeitung* 38 (1904), pp. 1-9.

Jessen 1906

Peter Jessen, 'Baukunst und Kunstgewerbe im heutigen Dänemark', *Deutsche Bauzeitung* 40 (1906), pp. 24-25.

Jetsonen & Jetsonen 2010

Jari Jetsonen & Sirkkaliisa Jetsonen, *Alvar Aalto Houses*, New York: Princeton Architectural Press, 2010.

Joedicke 1951

Jürgen Joedicke, 'Die Handelshochschule in Helsinki, Finland', *Bauen und Wohnen* 6 (1951), 2, pp. 81-84.

Joedicke 1959

Jürgen Joedicke, *A History of Modern Architecture*, New York: Frederick A. Praeger, 1959.

Joedicke 1963

Jürgen Joedicke, Aalto in Wolfsburg, *Bauen und Wohnen* 18 (1963), 2, p. 62.

Joedicke 1969

Jürgen Joedicke, 'Bauen in Finland', *Bauen und Wohnen* 24 (1969), 14.

Josephson 1926

Ragnar Josephson, 'Ragnar Östberg, an appreciation', *The Architect and Building News*, vol. CXVI 19 nov. 1926, pp. 585-589.

Juhl 1948

Finn Juhl, 'Moderne Deense meubelen', *Forum* 3 (1948), 11, pp. 323-326.

Julian 1974

Philippe Julian, *The triumph of Art Nouveau Paris Exhibition 1900*, Londen: Phaidon Press, 1974.

Junghanns 1982

Kurt Junghanns, *Der Deutsche Werkbund. Sein erstes Jahrzehnt*, Berlin: Elefant Press Verlag, 1982.

Keiding 2007

Martin Keiding (red.), *Dansk Arkitektur siden 1754*, Kopenhagen: Arkitektens Forlag, 2007.

Keresztes 1952

J. von Keresztes, 'Schwedisches Holzelementhaus für ein Gärtner. Sven Markelius' *Bauen und Wohnen* 7 (1952), 4, p. 149.

Kidder Smith 1957

G.E. Kidder Smith, *Sweden builds*, Stockholm: Reinhold, 1957.

Kleijn 1952

A Kleijn, *De Volkshuisvesting in Zweden*, 's-Gravenhage: Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 1952.

Kleijn, Smit & Thunnissen 1995

K. Kleijn, J. Smit, C. Thunnissen, *Nederlandse Bouwkunst. Een geschiedenis van tien eeuwen architectuur*, Rijswijk: Atrium, 1999.

Klinkhamer 1888

J.F. Klinkhamer, 'Traditie in de bouwkunst', *Bouwkundig Tijdschrift* 8 (1888), pp. 10-22.

Knijptijzer 1951

Herman Knijptijzer, 'Bij het werk van Alvar Aalto', *Bouw* 6 (1951), 1, pp. 2-3.

Knijtijzer 1953

Herman Knijtijzer, 'Bouwen in Zweden. Het werk van het architectenbureau der Coöperatieve Unie', *Bouw* 8 (1953), 4, pp. 847-851.

Knijtijzer 1961

Herman Knijtijzer, 'Een reis naar Denemarken', *Bouw* 16 (1961), 16, p. 468.

Knijtijzer 1963

Herman Knijtijzer, 'Vluchtige begroetingen, verslag met schetsen van een reis door Denemarken, Zweden en Noorwegen', *Bouw* 18 (1963), 52, pp. 1798-1805.

Knijtijzer 1985

H. Knijtijzer, *Het is niet zo belangrijk. Zwerftochten door de tuin van de bouwkunst*, Amsterdam 1985.

Köbler 1956

Georg Köbler, 'Krankenhaus in Örnkölvik/ Schweden', *Baukunst und Werkform* vol. 9 (1956), Heft 4, p. 197.

Kok, 1918

A.A.Kok, *Nederlandse Bouwkunst langs de Oostzee*, Goes 1918.

Komter & Linden 1950

A. Komter en J.J. van der Linden, 'Brief van het Genootschap Architectura et Amicitia aan de minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting', *Forum* 5 (1950), 11, pp. 438-439.

Koning, de 1991

Johan J. de Koning, *Welsaamgevoegd en welgebouwd: het werk van architect Arend Rothuizen*, Middelburg: Zeeuwse Museum Stichting, 1991.

Koopmans 1997

Ype Koopmans, *Muurvast & gebeiteld, beeldbouwkunst in de bouw 1840-1940*, (diss.) 2 dln, Rotterdam: NAI Uitgevers, 1997.

Korvenmaa 1992

Pekka Korvenmaa ed., *The work of Architects. The Finnish Association of Architects 1892-1992*, Helsinki: Finnish Building Centre, 1992.

Kranendonk 1948

A. Kranendonk, 'Holland-Denemarken-Zweden', *Katholiek Bouwblad* XV (1948), 14, pp. 157-158.

Kruidenier en Smeets 2014

Michiel Kruidenier en Paul Smeets, *Joan Melchior van der Mey. Pionier van de Amsterdamse School*, Rotterdam: Nai 010, 2014.

Kuchenbuch 2009

David Kuchenbuch, 'A kind of paradise and role model?', in: Hogsbro & Wischmann 2009, p. 39

Kuipers 2002

Marieke Kuipers, *Toonbeelden van de Wederopbouw. Architectuur, stedenbouw en landinrichting van herrijzend Nederland*, Zwolle: Waanders, 2002.

Kuipers en Fischer 2012

Marieke Kuipers en Suzanne Fischer, Ir J.J.M. Vegter (1906-1982) architect, rijksbouwmeester (1958-1971) *stedenbouwkundige*, Leeuwarden: Tresor, 2012.

Kurttila 2005

Annelie Kurttila ed., *Architecture 1900 - in a New Light*, Stockholm: Arkitekturmuseet, 2005.

Lampugnani 2006

Vittorio Magnago Lampugnani (red.), *Lexicon van de architectuur van de twintigste eeuw*, (Nederlandse uitgave), Amsterdam: Sun, 2006.

Lahti 2004

Louna Lahti, *Alvar Aalto 1898-1976, Paradise for the man in the street*, Bremen: Taschen, 2004.

Landau 1968

R. Landau, *New directions in British architecture*, New York: G. Braziller, 1968.

Lane 2000

Barbara Miller Lane, *National Romanticism and Modern Architecture in Germany and the Scandinavian Countries*, Cambridge: University Press, 2000.

Langkilde 1960

Haens Erling Langkilde, *Arkitekten Kay Fisker*, Kopenhagen: Arkitektens Forlag, 1960.

Langkilde 1948

H.E. Langkilde, 'Deense villabouw', *Forum* 3 (1948), 11, pp. 316-322.

Larsson 1899

Carl Larsson, *Ett hem*, Stockholm: Bonnier, 1899.

Larsson 1961

Mårten J. Larsson (red.), *New architecture in Sweden a decade of Swedish building*, Ny Arkitektur I Sverige:

1950-talets svenska byggnadskonst, Stockholm: Svenska Arkitekters Riksförbund, 1961.

Van Leeuwen 2007

A.J.C. van Leeuwen, *Pierre Cuypers, architect (1827-1921)*, Zwolle: Waanders, 2007.

Leeuwen & Mattie 2005

E. van Leeuwen, E. Mattie, *Park Meerwijk, Villapark te Bergen. Manifest van de Amsterdamse School*, Amsterdam: Sun, 2005.

Leitl 1941a

Alfons Leitl, 'Ein Buch und eine Erwägung', *Monatshefte für Baukunst & Städtebau*, vol. 25 (1941), Heft 3, pp. 81-88.

Leitl 1941b

Alfons Leitl, 'Nordische Baukunst', *Bauwelt* 1941, Heft 3, pp. 81-88.

Lettström 1950

Gustaf Lettström (red.), *Nordisk Arkitektur Åren 1946-1949*, Stockholm: Byggmästarens Förlag, 1950.

Leupen 1949

J. Leupen, 'Engelse scholenbouw na de oorlog', *Forum* 4 (1949), 5/6, pp. 194-202.

Lewis 1972

Arnold Lewis, 'Hinckeldeyn, Vogel and American Architecture', *Journal of Society of Architectural Historians*, vol. 31 (1972), 4, pp. 276-289.

Lind & Lund 1996

O. Lind, A. Lund, *Copenhagen Architecture Guide*, Kopenhagen: Arkitektens Forlag, 1996.

Linn 1998

Bjorn Linn, 'Building a country', in: Caldeby, Lindvall & Wang 1998, pp. 10-17.

Loggers 2005

T. Loggers, *Wattjes en de Nieuwe Bouwkunst, prof. ir. J.G. Wattjes (1879-1944), publicist en architect*, Zutphen: Walburg Pers, 2005.

Looijen 1900

Joh. D. Looijen, 'Herinneringen aan de Tentoonstelling te Parijs in 1900', in *Bouwkundig Weekblad* 20 (1900) 45, pp. 377-379.

Looijen en Van Dongen 1900

Joh. D. Looijen en Kees van Dongen (ill.) *Nederlandsche gids op de Parijsche tentoonstelling in 1900*, Amsterdam: C.L.G.Veldt, 1900.

Lucas 1954

Jan A. Lucas, 'Stedebouw in Denemarken en in Nederland', *Bouw* 9 (1954), 4, p. 73.

Lund 1980

Nils-Ole Lund, 'Funktionalismen i Danmark', in: Lundahl 1980, pp. 36-41.

Lund 1993

Nils-Ole Lund, *Nordic Architecture*, Kopenhagen: Arkitektens Forlag, 2008.

Lund 2009

Nils Ole Lund, 'Going South. Danish and Nordic 'Empiricism' and its representation at Interbau in 1957', in: Spliid Høgsbro & Wischmann 2009, pp. 118-125.

Lundahl 1980

G. Lundahl ed., *Nordisk Funktionalism*, Stockholm: Arkitektur Förlag AB, 1980.

Luthmann 1919

J. M. Luthmann, 'Perspectief badinrichting; Schetsontwerpen voor een Hotel-Pension aan een strandboulevard', *Wendingen* 2 (1919) 4, 6-7.

MacCarthy 2008

Fiona MacCarthy, 'A House for the mind', *The Guardian* 23-08-2008.

Mansum 1949

C.J. van Mansum. 'Twee voorbeeldige Zweedse houten montage-woningen', *Bouwbedrijf en Openbare Werken* 26 (1949), 9, p. 97.

Maré, Giertz & Ahrbom 1948

E. de Maré, L. Giertz en N. Ahrbom, 'The New Empiricism: survey of developments in Swedish architectural theory, technique and education', *Architectural Review* 1948, Jan., pp. 9-22.

Markelin 1983

Ulla Markelin e.a. *Profiles. Pioneering Women Architects from Finland*, (tent. cat.) Helsinki: Museum of Finnish architecture, 1983.

Meijer 1912

J. B.A. de Meijer, 'Beschrijving van het Stadion te Stockholm', *Architectura* 20 (1912), pp. 156-157, 232-224, 232-234.

Meissner 1937

Carl Meissner, 'Finnlandische Baukunst im letzten Jahrzehnt', *Monatshefte für Baukunst & Städtebau*, vol. 21 (1937), Heft 12, pp. 417-423;

Meissner 1938

Carl Meissner, 'Tradition und Neuschaffen im Werk J.S. Siren' *Monatshefte für Baukunst & Städtebau* vol. 22 (1938), Heft 1, pp. 33-40; Idem., 'Carl Ludwig Engel, Preussischer Hellenist in Finnland', *Monatshefte für Baukunst & Städtebau* vol. 22 (1938), Heft 6, pp. 201-208.

Meissner 1941a

Carl Meissner, 'C. Ludwig Engel und die heutige Zustand der Grosskirche in Helsingfors', *Monatshefte für Baukunst & Städtebau*, vol. 25 (1941), Heft 2, pp. 33-35.

Meissner 1941b

Carl Meissner, 'Finnischen Neubauten', *Bauwelt* 1941, Heft 1, pp. 1-8; 'Neue Finnlandische Baukunst I', *Bauwelt* 1941, Heft 2, pp. 52-60; 'Neue Finnlandische Baukunst II', *Bauwelt* 1941, Heft 8, pp. 213-220.

Mens, Lootsma & Bosman 1985

Robert Mens, Bart Lootsma, Jos Bosman, *Le Corbusier en Holland*, Utrecht: Kwadraat, 1985.

Merkelbach 1935

Ben Merkelbach, 'Het bekoonde ontwerp van architect A. Elzas in de prijsvraag voor een synagoge te Amsterdam', *De 8 en Opbouw* 6 (1935) 25, pp. 278-281.

Meuwissen 1982

Joost Meuwissen, 'Sven Markelius' concertgebouw in Helsingborg, 1918-1932', *Plan, maandblad voor ontwerp en omgeving*, 13 (1982), 6, pp. 12-15.

Meyer 2012

Ulf Meyer, *Architectural Guide Helsinki*, Berlijn: DOM Publishers, 2012.

Mieras 1933

J.P. Mieras, 'De zuidkant van Amsterdam', *Bouwkundig Weekblad Architectura* 54 (1933) 20, pp. 243.

Mikkola 1980

Kirimo Mikkola, 'På spaning efter en nutid', in: Lundahl 1980, pp. 57-73.

Möller 1942

Viggo Sten Möller, 'Zur neueren dänische Möbelkunst', *Moderne Bauformen* XLI (1942), pp. 366-372.

Moorhouse, Carapetian, Ahtola-Moorhouse 1987

Jonathan Moorhouse, Michael Carapetian & Leena Athola-Moorhouse, *Helsinki Jugendstil architecture 1895-1915*, Helsinki: Otava Pub. Co. 1987.

Moorsel 1992

Wies van Moorsel, *Contact en controle: over het vrouwbeeld van de Stichting Goed Wonen* (diss.), Amsterdam 1992.

Morthorst 1946

Erik Morthorst, 'Het Scandinavische Bouwcongres, Nordisk Byggedag', *Forum* 1 (1946), 9, pp. 267-273.

Mulder en Schilt 1993

Suzanne Mulder en Jeroen Schilt, *Jonge architecten in de Wederopbouw*, Bussum: Toth, 1993.

Mumford 2000

Eric Mumford, *The CIAM Discours on Urbanism, 1928-1960*, Cambridge MA, Londen: The MIT press 2000.

Muthesius 1904/1905

Hermann Muthesius, *Das englische Haus, Entwicklung, Bedingungen, Anlage, Aufbau, Einrichtung und Innenraum*, 3 dln. Berlijn: Wasmuth, 1904-1905.

Myklebust 2005 Dag Myklebust, 'Art Nouveau Architecture in Norway in Perspective of its International Relations'. In: Kurttila 2005, pp. 32-47.

Nagel 1963

Siegfried Nagel, 'Reihenhauser in Esbo', *Deutsche Bauzeitschrift* 1963, 1, pp. 39-42; Ibidem, 'Einkaufszentrum in Puotila, in Kannelmäki und in Kulasaari, Helsinki', *Deutsche Bauzeitschrift* 1963, 11, pp. 1671-1676.

Nagel 1965

Siegfried Nagel, 'Einfamilienhaus in Lundtofte', *Deutsche Bauzeitschrift* 1965, 7, pp. 1121-1122; Idem, 'Wohnhaus in Gentofte und in Virum', *Deutsche Bauzeitschrift* 1965, 8, pp. 1171-1175; Idem, 'Terrassenhaus bei Arhus', *Deutsche Bauzeitschrift* 1965, 9, pp. 1453-1456.

Nellist 1967

John B. Nellist, *British Architecture and its Background*, Londen: Macmillan, 1967.

Neufert 1934

Ernst Neufert, 'Bauen und Bauten unserer nordischen Nachbarn', *Monatshefte für Baukunst & Städtebau*, vol. 18 (1934), Heft 3, pp. 133-138; Heft 4, pp. 177-184.

Niemeijer 1948

H.E. Niemeijer, 'Woningbouw in Zweden en Denemarken', *Katholieke Bouwblad* XV (1948), 14, pp. 158-160.

Nikula 1991

Riita Nikula, 'On Erik Bryggman and his architecture', in: Riita Nikula (red.), *Erik Bryggman 1891-1955*, Helsinki: Museum of Finnish architecture, 1991.

Niskanen 2003

Aino Niskanen, 'Ålhus huvudkontor och centrallager i Helsingfors', *Nordisk Arkitekturforskning* 2003, 3, pp. 69-79.

Noldus 2002

Badeloch Noldus, *Handel in Goede Smaak. Architectuurbetrekkingen tussen Zweden en de Nederlandse Republiek (1635-1700)*, (diss.) Utrecht, 2002.

Noldus 2002²

Badeloch Noldus, *Palats och herrgårdar: nederländsk arkitektur i Sverige, Stadspaleizen en buitenplaatsen: Nederlandse bouwkunst in Zweden*, Stockholm: Nederländska Ambassaden, 2002.

Noldus 2014

Badeloch Noldus, *Philip de Lange, Københavns store Bygmester*, Copenhagen: Strandberg publishing, 2014.

Norberg-Schulz 1980b

Chr. Norberg-Schulz, 'Funksjonalismen i Norge', in: Lundahl 1980, pp. 81-91.

Norberg Schulz 1982

Chr. Norberg Schulz, 'Nordisk klassicisme i Norge' in: Paavilainen 1982, pp. 106-112.

Norberg-Schulz 1996

Christian Norberg-Schulz, *Nightlands: Nordic Building*, (vert. uit het Noors Thomas McQuillan) Londen, Cambridge MA; M.I.T. Press, 1996.

Nordhagen 1993

Per Jonas Nordhagen, 'Leif Grung. Funktionalske trevillaer', in: Grønvold 1993, pp. 96-103.

Norri, Standertskjöld & Wang 2000

Marja-Ritta Norri, Elina Standertskjöld, Wilfried Wang (red.), *20th-Century architecture Finland*, Helsinki: Museum of Finnish architecture, 2000.

Olsson 1955

Ivar Olsson, 'De huisvesting van de Zweedse arbeider', *Bouw* 10 (1955), 46, pp. 942-945.

Östberg 1929

Ragnar Östberg, *The Stockholm Town Hall*, Stockholm: Byggeförlaget, 1929.

Otten 1913

A. Otten, 'Moderne bouwkunst in Skandinavië en Finland', *Bouwkundig Weekblad* 33 (1913), pp. 202-203.

Oud 1984

Hans Oud, *J.J.P. Oud architect 1890-1963. Feiten en herinneringen gerangschikt*, Den Haag: Nijgh & Ditmar, 1984.

Paavilainen 1982

Simo Paavilainen (red.), *Nordisk Klassicism - Nordic Classicism 1910-1930*, (tent.cat.) Helsinki: Finlands Arkitekturmuseum, 1982.

Paulsson 1916

Nils Bernard Gregor Paulsson, *Den nya arkitekturen*, Stockholm: Norstedts 1916.

Pedersen en Valen 1993

Tom Louis Pedersen en Tor Helge Valen, 'Leif Grung en Funktionalist i Bergen', in: Grønvold 1993. *Arkitektur i Norge, Årbok 1993*, Oslo: Norsk Arkitekturmuseum, 1993, pp. 74-95.

Peet en Steenmeijer 1995

C. van der Peet, G. Steenmeijer (red.), *De Rijksbouwmeesters*, Rotterdam: Uitgeverij 010, 1995.

Pevsner 1960

Nikolaus Pevsner, *Pioneers of modern design: from William Morris to Walter Gropius*, (4de ed.), Harmondsworth: Penguin books, 1960.

Pevsner 2009

Nikolaus Pevsner (and Michael Forsyth), *An Outline of European Architecture*, (herz. ed.) Londen: Thames & Hudson, 2009.

Pijpekamp 2003

Arjan van de Pijpekamp, *A. Eibink (1893-1975), J. A. Snellebrand (1891-1963): de lange weg van de Amsterdamse School tot Forum*, Rotterdam: Bonas, 2003.

Poorters 1951

Studenten De Poorters, *Reisschetsen in woord en beeld*, Amsterdam: Lectura Architectona, 1951.

Powers 2005

Alan Powers, *Modern. The modern movement in Britain*, Londen; New York: Merrell, 2005.

Powers 2007

Alan Powers, *Britain, modern architecture in history*, Londen: Reaktion Books, 2007.

Pronkhorst en Van Ginniken 2003

A. Pronkhorst en S. van Ginniken, *De Amsterdamse School*, Rijswijk: Atrium, 2003.

Pudor 1918/1919

Heinrich Pudor, 'Gotland Kirche'. *Wasmuths Monatshefte für Baukunst* 3 (1918/19), pp. 85-97.

Quandrill 1995

Malcolm Malcolm Quandrill, *Finnish Architecture and the Modernist Tradition*, Helsinki: Taylor and Francis, 1995.

Quantin 1900

Albert Quantin, *L'Exposition du Siècle*, Parijs: La revue 'Le monde moderne', 1900.

Råberg 1970

Per G. Råberg, *Funktionalistisk genombrott: en analys av den svenska funktionalismens program 1925-1931, Volume 1*, Stockholm: Sveriges Arkitekturmuseum, 1970.

Rasmussen 1928

Steen Eiler Rasmussen, 'A modern Danish architect, Kay Fisker', *The Architect and Building News*, vol. CXIX, 3 feb. 1928, pp. 189-192.

Rasmussen 1929a

Steen Eiler Rasmussen, 'Arbeiter von Poul Holsoe', *Wasmuths Monatshefte für Baukunst*, 13 (1929), pp. 96-104.

Rasmussen 1929b

Steen Eiler Rasmussen, 'Neuzeitliche Baukunst in Stockholm', *Wasmuths Monatshefte für Baukunst*, 13 (1929), pp. 471-480.

Rasmussen 1930a

Steen Eiler Rasmussen, 'Das Krematorium in Fredriksberg', *Wasmuths Monatshefte für Baukunst*, vol. 14 (1930), pp. 272-276.

Rasmussen 1930b

Steen Eiler Rasmussen, 'Asplunds Stockholmer Ausstellung', *Wasmuths Monatshefte für Baukunst*, vol. 14 (1930), pp. 419-429.

Rasmussen 1931

Steen Eiler Rasmussen, 'Dänische Reihenhäuser', *Wasmuths Monatshefte für Baukunst*, vol. 15 (1931), pp. 275-278, 287.

Rasmussen 1940

Steen Eiler Rasmussen, *Nordische Baukunst, Beispiele und Gedanken zur Baukunst unserer Zeit in Dänemark und Schweden*, Berlin: E. Wasmuth, 1940.

Rasmussen 1962

Steen Eiler Rasmussen ed., 'Sondernheft: Dänemark', *Bauen und Wohnen* 17 (1962), 2.

Rasmussen 1966

Steen Eiler Rasmussen, *Om at opleve arkitektur*, Kopenhagen: Gads Forlag, 1966, 2e ed.

Rasmussen 1983

Steen Eiler Rasmussen, *Architectuur beleven* (vert. uit het Deens Juliette Roding), 's-Gravenhage: Staatsuitgeverij, 1983.

Rebel 1983

Ben Rebel, *Het nieuwe Bouwen: het functionalisme in Nederland 1918-1945*, (diss.) Utrecht 1983.

Reichow 1955

Hans Bernhard Reichow, 'Das Ende des hippodamischen Städtebaus', *Baukunst und Werkform* vol. 8 (1955), pp. 532-553.

Richardson 1981

Margaret Richardson, *Architects of the Arts and Crafts movement*, Londen: Trefoil Books, 1981.

Riedel 1976

Karl Veit Riedel, 'Worpswede im Teufelsmoor bei Bremen' in: G. Wietek; *Deutsche Künstlerkolonien und Künstlerorte*, München: Thiemig, 1976

Ringbom 1987

Sixten Ringbom, *Stone, Style and Truth, The vogue for natural stone in Nordic architecture 1880-1910*, Helsinki: Finnish Antiquarian Society, 1987.

Robertson 1924a

Howard Robertson, 'Modern Sweden', *Architectural Review*, vol. 56 (1924), pp. 24-31.

Robertson 1924b

Howard Robertson, 'The architecture of Finland, I en II', *The Architectural Review*, vol. 56 (1924), pp. 215-219; vol. 57 (1925), pp. 34-39.

Robertson 1925

Howard Robertson, 'Modern Architecture of the North', *Journal of the RIBA*, vol. XXXII (1925), 9, pp. 273-280.

Robertson 1926a

Howard Robertson, 'Ragnar Östberg'. *Journal of the RIBA*, vol. XXXIV (1926), 1, pp. 3, 15-23.

Robertson 1926b

H. Robertson, 'Interior of the Town Hall', *The Architect and Building News*, vol. CXV 19 feb.1926, p. 305.

Robertson 1926c

H. Robertson, 'The Stockholm Concert Hall I en II'. *The Architect and Building News*, vol. CXVI, 1926 9 juli, pp. 41-45, 16 juli, 177-83.

Robertson 1928a

H. Robertson, 'A cemetery chapel in Copenhagen'. *The Architect and Building News*, vol. CXIX, 23 mrt 1928, pp. 437-439.

Robertson 1928b

H. Robertson, 'Meat for the Epicure. The new library in Stockholm by Gunnar Asplund'. *The Architect and Building News*, vol. CXIX 14, dec. 1928, pp. 752-757.

Robertson & Yerbury 1930a

Robertson & Yerbury, 'The Stockholm exhibition, 1930, Gunnar Asplund, architect', *The Architect and Building News* vol. CXXIII (1930), I, p. 847; vol. CXXIV (1930), II, pp. 19-22, III, pp. 47-49.

Robertson & Yerbury 1930b

Robertson & Yerbury, 'Pride without prejudice', 'A Swedish Skyscraper', 'Swedish domestic architecture', *The Architect and Building News*, Vol. CXXIV (1930), pp. 79-82, 259, 303, 533.

Roding 1977

Juliette Roding, *'De Utrecht' een Nederlands voorbeeld van Art Nouveau architectuur*, Utrecht: Het Spectrum, 1976.

Roding 1991

Juliette Roding, *Christiaan IV van Denemarken (1588-1648). Architectuur en stedenbouw van een Luthers vorst* (diss.), Alkmaar: Cantina architectura 1991.

Roding en Heerma van Vos 1996

J.G. Roding, 'The North Sea coasts, an architectural unity', in: Juliette Roding en Lex Heerma van Vos (ed.), *The North Sea and Culture (1550-1800)*, Hilversum: Verloren, 1996.

Roding 2003

Juliette Roding, 'Philip de Lange (ca.1704-1766). Het indrukwekkende oeuvre van een onbekende architect uit de Republiek in dienst van de Deense Marine' in: Leo Akveld, e.a. (eds.), *In het kielzog. Maritiem-historische studies aangeboden aan Jaap R. Bruijn bij zijn vertrek als hoogleraar zeegegeschiedenis aan de Universiteit Leiden*, Amsterdam: De Bataafse Leeuw, 2003, pp. 494-504.

Roos 1998

Robbert Roos, 'Nieuwe British Library is belichaming van collectief geheugen', *Trouw* 19-02-1998, interview met Colin St John Wilson.

Rosenberg 1995a

P.T.E.E. Rosenberg, 'De Metzelaars, een halve eeuw justitiegebouwen', in: Van der Peet 1995, p. 302.

Rosenberg 1995b

P.T.E.E. Rosenberg, 'Van Lokhorst, bloemetje van den kouden grond', in: Van der Peet 1995, pp. 248 en 263.

Rosenberg 1995c

P.T.E.E. Rosenberg, 'Cuypers, een gediensig man', in: C. van der Peet 1995, p. 228.

Rudberg 1980

Eva Rudberg, 'Svensk Funktionalism', in: Lundahl 1980, pp. 112-121.

Rudberg 1990

Eva Rudberg, *Sven Markelius 1889-1972*, tent cat. Stockholm: ArkitekturMuseet 1990.

Rudberg 1998a

Eva Rudberg, 'Early Functionalism 1930-40', in: Caldeby, Lindvall & Wang 1998, pp. 80-109.

Rudberg 1998b

Eva Rudberg, 'Building the Welfare of the Folkhemmet 1940-1960', in: Caldeby, Lindvall & Wang 1998, pp. 110-141.

Rudberg 1999

Eva Rudberg, *The Stockholm Exhibition 1930. Modernism's breakthrough in Swedish architecture*, Stockholm: Stockholmia Förlag, 1999.

Rudberg 2005

Eva Rudberg, *Alvar Aalto i Sverige*, Stockholm: Arkitekturmuseet, 2005.

Salokorpi 1970

Asko Salokorpi, *Modern Architecture in Finland*, Londen: Weidenfeld and Nicolson, 1970.

Sanders 1881

Th. Sanders, 'Het panorama van Kopenhagen: reusachtige koepelbouw', *Bouwkundig Weekblad* 1 (1881) p. 4.

Sauge 1993a

Birgitte Sauge, 'Frithjof Reppens. Krumme lameller', in: Ulf Grønvald (red.), *Arkitektur i Norge, Årbok 1993*, Oslo: Bonytt A/S, 1993, pp. 104-111.

Sauge 1993b

Birgitte Sauge, 'Docomomo og kampen for den moderne arkitekturen', in: Grønvold 1993, pp. 4-65.

Scavenius 1994

Bente Scavenius, *Liselund - en romantisk have*, København: Borgen, 1994.

Schade 2010

Carol Schade, *Jan Ernst van der Pekk, 1865-1919: pionier van de volkshuisvesting*, Rotterdam: Bonas, 2010.

Schelling 1948

H.G.J. Schelling, 'Normalisatie in Zweden', *Bouwkundig Weekblad* 64 (1946), 2, pp. 22-24.

Schildt 1984

Göran Schildt, *Alvar Aalto, The early years*, New York: Rizzoli, 1984.

Schildt 2007

Göran Schildt, *Alvar Aalto, His Life*, (Engels vert. Timothy Binham, Nicolas Mayow), Helsinki: Aalto Museum, 2007.

Schildt H. 1991

Henri Schildt, 'Erik Bryggman in Italy', in: Nikula 1991, pp. 105-106.

Schiphorst 2006

L. Schiphorst, *A.J.N. Boosten 1893-1951. Expressief vernieuwer van het katholieke bouwen*, Rotterdam: Bonas, 2006.

Schmalenbach 1953

W. Schmalenbach, 'Dänisches Hausgerät', *Bauen und Wohnen* 8 (1953), 5, pp. 128-129.

Schneider, Nerdinger und Wang 2000

Romana Schneider, Winfried Nerdinger und Wilfried Wand, *Architektur im 20. Jahrhundert, Deutschland*, München, Londen, New York: Prestel, 2000.

Schuyt & Taverne 2000

C.J.M. Schuyt en Ed Taverne, *Welvaart in Zwart-Wit*, Den Haag: Sdu Uitgevers, 2000.

Scott 1958

N. Keith, 'Scandinavia discovered', *RIBA Journal*, 1958, Sept., pp. 376-380.

Seeling 1923

Heinrich Seeling, 'Reiseeindrücke vom Jahr 1922', *Deutsche Bauzeitung* 57 (1923), pp. 77-84, 93-96, 105-108, 117-119, 133-136, 149-152, 153-155.

Seip 1982a

Elisabeth Seip, 'Sverre Pedersen', in: Paavilainen 1982, p. 119.

Seip 1982b

Elisabeth Seip, 'Lars Backer', in: Paavilainen 1982, p. 113.

Seip 2008

Elisabeth Seip, *Brødre og søstre i Arkitekturen. Ingeniøroffiserer og sivilarkitekter i Norge rundt 1800* (diss.) Oslo 2008.

Semper 1966

Gottfried Semper, *Wissenschaft, Industrie und Kunst: Vorschläge zur Anregung nationalen Kunstgefühls bei dem Schlusse der Londoner Industrie-Ausstellung 1851*, s.n. 1852. Heruitgave red. Hans Wringler, Mainz: Kupferberg, 1966.

Shand 1930

Morton Shand, 'Stockholm 1930', *Architectural Review*, August 1930, pp. 67-71.

Sharp 2000

Dennis Sharp, 'United Kingdom', in: Dennis Sharp & Catherine Cooke (ed.), *The Modern Movement in Architecture*, Rotterdam: Uitgeverij 010, 2000.

Siebers 1932

A. Siebers, 'Bij het werk van Ir. G. Friedhoff', *Rooms Katholiek Bouwblad* 3 (1932), pp. 363-364 en 367.

Sijmons 1932

K.L. Sijmons Dz, 'Kerkbouw en architectuur', *Forum* 3 (1948), 6/7, pp. 194-205.

Singelenberg 1979

Peter Singelenberg, Manfred Bock en Kees Broos, *Berlage, 1856-1934*, Amsterdam: Van Gennep, 1979.

Sipkes 2008

Mieke Sipkes-Nouwens, *Fascinatie, Inspiratie en Invloed. De betekenis van de bouwkunst in Scandinavië en Finland voor de Nederlandse architectuur tussen 1900-1940*. Ongepubliceerde doctoraal scriptie, Leiden, 2008.

Sipkes 2011

Mieke Sipkes-Nouwens, 'Swedish Grace', *The EAHN Newsletter* 3/2011, pp. 22-36.

Slothouwer 1919

D.F. Slothouwer, 'In Denemarken, beter bouwen', *Bouwkundig Weekblad* 40 (1919), pp. 260-261.

Slothouwer 1921

D.F. Slothouwer, 'Notities over het raadhuys van Stockholm', *Bouwkundig Weekblad* 42 (1921) 38, pp. 249-254.

Slothouwer 1924

D.F. Slothouwer, *Bouwkunst der Nederlandsche Renaissance in Denemarken*, Amsterdam: Van Kampen, 1924.

Slothouwer 1927

D.F. Slothouwer, 'Deense bouwkunst', *Wendingen* 8 (1927), 4.

Slothouwer 1927a

D.F. Slothouwer, 'Zweedse Bouwkunst', *Wendingen* 8 (1927), 5.

Slothouwer 1927b

D.F. Slothouwer, 'Kunstnijverheid in Zweden', *Wendingen* 8 (1927), 8.

Slothouwer 1930

Dirk F. Slothouwer, 'Indrukken van de kunstnijverheidstentoonstelling te Stockholm', *Bouwkundig Weekblad* 51 (1930), 26, pp. 209-214.

Slothouwer 1940

D.F. Slothouwer, 'In memoriam E. Gunnar Asplund', *Bouwkundig Weekblad Architectura* 61 (1940), 48, p. 383.

Smith 1961

G.E. Kidder Smith, *The New Architecture of Europe*, Londen: Prentice-Hall Int., 1961.

Snellebrand 1951

Jan Snellebrand, 'Een reis naar onbewoonde streken en dichtbevolkte steden', in: *Zweedse reisschetsen* 1951, pp. 3-10.

Snellebrand 1956

Jan Snellebrand, 'De Aalborgal', *Forum* 11 (1956), 9, pp. 304-310.

Snodin & Stavenow 1997

Michael Snodin en Elisabet Stavenow-Hidemark ed., *Carl and Karin Karsson: creators of the Swedish Style*, Londen: V & A Publishers, 1997.

Solaguren-Beascoa 2002

Felix Solaguren-Bescoa de Corral, *Arne Jacobsen*, Rotterdam: Uitgeverij 010, 1991.

Soulier 1900

Gustave Soulier, 'Le pavilion Finlande', *Art et décoration*, juli 1900, pp. 1-11.

Spliid Høgsbro & Wischmann 2009

Caroline Spliid Høgsbro & Antje Wischmann (red.), *Nortopia. Modern nordic architecture and postwar Germany*, Berlin: Jovis Verlag GmbH, 2009.

Standertskjöld 1996

Elina Standertskjöld, *P.E. Blomstedt 1900-1935, Arkkitehti*, Helsinki 1996, pp. 49-57.

Sterenbergh 1948

Jan Sterenbergh, 'Reisflitsen', *Katholieke Bouwblad* XV (1948), 14, pp. 167-168.

Steinmann 1979

Martin Steinmann, *CLAM-Dokumente 1928-1939*, Basel: Birkhauser, 1979.

St. John Wilson 1992

Colin St. John Wilson, *Architectural reflections. Studies in the philosophy and practice of architecture*, Oxford: Butterworth Architecture, 1992.

Stonehouse & Stromberg 2004

R. Stonehouse & G. Stromberg, *The architecture of the British Library at St Pancras*, Londen: Spon Press, 2004.

Storm 2010

Eric Storm, *The culture of regionalism: art, architecture and international exhibitions in France, Germany and Spain, 1890-1939*, Manchester: Manchester University Press, 2010.

Sundbärg 1897

Fredrik Sundbärg, 'Um Stadsplaner', *Ord und Bild* 7 (1897).

Svedberg 1988

Olle Svedberg, *Arkitekternas Århundrade, Europas arkitektur 1800-talet*, Stockholm: Arkitektur Förlag AB, 1988.

Tavenor Perry 1890/1891

J. Tavenor Perry, 'Finland' en 'Mediaeval architecture in Sweden'. RIBA. *Transactions*, 2nd series, vol. 7 (1890/1891), pp. 4-6 en 321-350.

Taverne 1978

Ed Taverne, *In 't land van belofte: in de nieuwe stad: ideaal en werkelijkheid van de stadsnitteleg in de Republiek, 1580-1680*, Maarssen: Schwartz, 1978.

Taverne 2001

Ed Taverne, Cor Wagenaar, Martien de Vletter [red.], *J.J.P. Oud: poetisch functionalist 1890-1963: compleet werk*, Rotterdam: NAI uitgevers, 2001.

Thelaus 1955

Erik Thelaus, 'Studentenschaft von der Technische Hochschule', *Bauen und Wohnen* 10 (1955), 3, pp. 121-125.

Thomas 2014

H. Thomas, *Architectuur als beschavingsideaal: Het beziend modernisme van A.H.Wegerif* (diss.) Delft, 2014.

Thomsen 1929

Edvard Thomsen, 'Dänische Schulbauten', *Wasmuths Monatshefte für Baukunst*, 13 (1929), pp. 151-160.

Thoor 1998

Marie-Thérèse van Thoor, *Het gebouw van Neerland: Nederlandse paviljoens op de wereldtentoonstellingen 1910-1958* (diss.), Zutphen: Walburg Pers, 1998.

Thunnissen 1948

A.W.P. Thunnissen, 'Stockholms Stadhuis', *Katholieke Bouwblad* XV (1948), 14, pp. 161-162.

Tuynenburg Muys 1948

J.J. Tuynenburg Muys, 'Architectuur of raffinement', *Katholieke Bouwblad* XV (1948), 14, pp. 162-164.

Tzonis 2001

Alexander Tzonis, *Le Corbusier. The poetics of machine and metaphor*, New York: Universe Publishing, 2001.

Van de Velde 1968

J.S. van de Velde, *Stadsontwikkeling in Amsterdam 1939-1967*, Amsterdam: Scheltema en Holkema, 1968.

Verkruysen 1933

C. Verkruysen, 'Enschede's nieuwe raadhuis', *Bouwkundig Weekblad Architectura* 54 (1933), pp. 249-260.

Verstegen en Boersma 2001

Ton Verstegen en Tj. Boersma, (red.), *Nederland naar School, twee eeuwen bouwen voor een veranderd onderwijs*, Rotterdam: NAI, 2001.

Viljo 1992

Eeva Maija Viljo, 'The architectural Profession in Finland in the latter half of the 19th century', in: Korvenmaa 1992, pp. 26-51.

Volckers 1932

Otto Volckers, *Wohnaufibel für Anfänger und solche, die glauben es nicht mehr zu sein*, Stuttgart: Hoffmann, 1932.

Vriend 1957

J. J. Vriend, *Nieuwe architectuur, beknopt overzicht van de ontwikkeling der architectuur van 1800 tot heden*, Bussum: Moussault, 1957.

Wærn 2001

R. Wærn (red.), *Guide till Sveriges Arkitektur, byggnadskonst under 1000 år*, Stockholm: Arkitektur Förlag, 2001.

Walker 1984

Lynne Walker, 'British woman in architecture 1671-1951' in: *Woman Architects and their work*, Tent. cat. RIBA 1984, pp. 7-23.

Warners 1949

A. Warners, 'Scholenbouw Scandinavië', *Forum* 4 (1949), pp. 203-217.

Wäre 2000

Ritva Wäre, 'From Historicist Architecture to Early Modernism', in Norri, Standertskjöld en Wang 2000, pp. 16-37.

Wäre 2005

Ritva Wäre, 'Finnish Art Nouveau: The Marriage of Early Modernism and National Romanticism', in: Kurttila 2005, pp. 48-62.

Watkin 2001

David Watkin, *De Westerse Architectuur, een geschiedenis*, (vert. uit het Engels Bookmakers) 2^e herz. druk, Nijmegen: Sun, 2001.

Wattjes 1927a

Jan G. Wattjes, *Moderne architectuur in Noorwegen, Zweden, Finland, Denemarken, Duitsland, Tjecho-Slowakije, Oostenrijk, Zwitserland, Frankrijk, België, Engeland en de Ver. Staten v. Amerika*, Amsterdam: Kosmos, 1927.

Wattjes 1927b

Jan G. Wattjes, 'Moderne Noorsche architectuur', *Bouwbedrijf* 6 (1927), pp. 194-195.

Wattjes 1927c

Jan G Wattjes, 'Buitenlandse architectuur', *Bouwbedrijf* 6 (1927) pp. 288 en 426.

Wattjes 1928

Jan G. Wattjes, 'Moderne Zweedse architectuur', *Bouwbedrijf* 5 (1928), pp. 104-120.

Wattjes 1929a

Jan G. Wattjes, 'Zweedse bouwconstructie', *Bouwbedrijf* 6 (1929), pp. 104-108, 136-138, 150-156.

Wattjes 1929b

Jan G. Wattjes, 'Het stadhuis van Stockholm', *Bouwbedrijf* 6 (1929), pp. 313-319.

Wattjes 1929c

Jan G. Wattjes, 'Moderne Bouwkunst in Zweden, in Italië en in Spanje', *Bouwbedrijf* 6 (1929) p. 157.

Wattjes 1930

Jan G. Wattjes, 'Tentoonstelling van gebruikskunst en woningwezen te Stockholm 1930, II De Modelwoningen', *Het Bouwbedrijf* 7 (1930), pp. 441-444.

Wattjes 1930a

Jan G. Wattjes, 'Een belangrijke nieuwe architectuur-strooming in Noorwegen. Restaurant Skansen en restaurant Ekeberg in Oslo - Arch. Lars Backer', *Bouwbedrijf* 7 (1930), pp. 329-333.

Wattjes 1931a

Jan G. Wattjes, *Moderne kerken in Europa en Amerika*, Amsterdam; Kosmos, 1931.

Wattjes 1931b

Jan G. Wattjes, 'Moderne kerkbouw in Finland', *Bouwbedrijf* 8 (1931), pp. 414-416.

Wattjes 1931c

Jan G. Wattjes, 'Het nieuwe raadhuis te Oslo. Architecten Arneberg en Poulssen', *Bouwbedrijf* 8 (1931), pp. 68-69.

Wattjes 1931d

Jan G. Wattjes, 'Een Finse beoordeling van de Nederlandse bouwkunst', *Het Bouwbedrijf* 8 (1931), 25, pp. 339-340.

Wattjes 1931e

Jan G. Wattjes, 'Kantoorgebouw van Oiva Kalio', *Bouwbedrijf* 8 (1931), pp. 318-319.

Weaver 1923

Lawrence Weaver, 'Gothenburg Exhibition', *Architectural Review*, vol. 53 (1923), pp. 201-207.

Weber 2008

Nicolas Fox Weber, *Le Corbusier. A Life*, New York: Alfred A. Knopf, 2008.

Weber 1947

R.E.J. Weber, 'Drie nieuwe museumgebouwen te Stockholm', *Forum* 2 (1947), 5, pp. 119-126.

Wedeburn 1998

Ola Wedeburn (red.), *Modern movement Scandinavia, vision and reality*, Arhus: Docomomo, 1998.

Wegerif 1916

A.H. Wegerif, 'Met Berlage naar Denemarken', *Architectura* 24 (1916), pp. 154-155.

Welzig 1998

Maria Welzig, *Josef Frank (1885-1967). Das architektonische Werk*, Wenen: Böhlau, 1998.

Wendt 2008

Dave Wendt, *Academie van Bouwkunst Amsterdam 1908-2008*, Rotterdam: Uitgeverij 010, 2008.

Werf, 1963

Frans van der Werf, 'Finland nummer', *Forum* 30 (1963), 14, pp. 313-337.

Werf 1999

Jouke van der Werf, *F.A. Eschauzjer, Een orde in zintuigen*, Rotterdam: Uitgeverij 010, 1999.

Werkman 1964

G. Werkman, 'De Zweden werken 's winters door', *Bouw* 19 (1964), 19, pp. 644-647.

Werkman 1965

G. Werkman, 'Bouwen en Wonen in Zweden', *Bouw* 20 (1965), 27, pp. 1014-1015, 1070-1071, 1118-1129, 1176, 1201-1205, 1278-1281, 1312-1313, 1346-1347.

West 1941

W. West, 'Finnische Möbel, Arbeiten von W. West, M.T. Nordmann, L. Johansson, A. Aalto Helsinki', *Moderne Bauformen* XL (1941), pp. 273-276.

Westerhuis 1948

B.B. Westerhuis, 'Zo wonen wij in Zweden' *Forum* 3 (1948), 3/4, pp. 112-113.

Wietek 1976

Gerhard Wietek, *Deutsche Künstlerkolonien und Künstlerorte*, München: Thieme, 1976.

Wijdeveld 1920

H.Th. Wijdeveld (ed.): 'Erich Mendelsohn', *Wendingen* 10 (1920).

Williams 1927

Llewellyn E. Williams, 'Note on the architecture of Gothenborg'. Ibidem, vol. XXXIV (1927), 7, pp. 242-246.

Winter 1943

F.T. Winter, 'Contemporary architecture and housing in Sweden', *Builder* 1943, Oct. 25, pp. 420-425; Nov. 8, pp. 475-482; Nov. 22, pp. 532-537.

Winter 1987

Karin Winter, *Le Corbusier och Stockholm*, Stockholm: Arkitekturmuseet Byggförlaget, 1987.

Wissing 1948

W. Wissing, 'Ruimten in Denemarken en Zweden', *Katholieke Bouwblad* XV (1948), 14, pp. 164-166.

Wit 1975

W. de Wit, 'De architectuur der Amsterdamse school', in: *Nederlandse architectuur 1910- 1930, Amsterdamse School*, (tent. cat.), Amsterdam: Stedelijk Museum, 1975, p. 42-70.

Wittick 1964

A. Wittick, 'Towards new towns in Scandinavia', *Town & Country planning* 1964, Feb., pp. 83-87.

Wornum 1924

G.G. Wornum, 'Exhibition of Swedish Architecture'. *Journal of the RIBA*, vol. XXXI (1924), 14, pp. 468-469.

Woud 2008

Auke van der Woud, *Sterrenstof: honderd jaar mythologie in de Nederlandse architectuur*, Rotterdam: Uitgeverij 010, 2008.

Wrede 1980

Stuart Wrede, *The architecture of Gunnar Asplund*, Cambridge MA: M.I.T. Press, 1980.

Yerbury 1927

F. R. Yerbury, Photos Deense architectuur, *The Architect and Building News*, vol. CXVII, 27 May 1927, pp. 887-897.

Yerbury 1943

F.R. Yerbury, 'Swedish architecture, building and art', *The Architect and Building News* 1943, Dec., pp. 145-149, 447.

Zietzschmann 1943

Ernst Zietzschmann, 'Stockholmer Parkanlagen', *Moderne Bauformen* XLII (1943), pp. 145-151.

Zijl en Mulder 2009

Ida van Zijl en Bertus Mulder, *Het Rietveld Schröderhuis*, Utrecht: Matrijs, 2009.

ARCHITECTUUR TIJDSCHRIFTEN

NEDERLAND

Architectura, Amsterdam 1893-1917 en 1922-1926, daarna opgegaan in Bouwkundig Weekblad.
Bouw, 1945-2006.
Bouwen, 1924-1926.
Bouwkundige Bijdragen, Amsterdam 1842-1880.
Bouwkundig Tijdschrift, Amsterdam 1881-1908.
Bouwkundig Weekblad, Amsterdam en Den Haag 1881-1969, voortgezet als *Plan*.
Bouwbedrijf, Den Haag 1924-1938, voortgezet als:
Bouwbedrijf en Openbare Werken 1939-1959.
De 8 en Opbouw, Amsterdam 1932-1943.
De Opmerker, s-Gravenhage 1866-1918/1919.
De Stijl Leiden, 1917-1931.
Flebite, Historisch Jaarboek voor Amersfoort en omstreken II.
Forum 1946-
Katholiek Bouwblad, Amsterdam 1929-1939.
Plan, maandblad voor ontwerp en omgeving, Hilversum 1970-1990
Wendingen, Amsterdam 1918-1931.
Wonen TABK: tijdschrift voor huisvesting en omgeving 1973-1985.

DENEMARKEN

Arkitekten Kopenhagen 1899-1929 werd *Arkitekten* 1929-1956, voortgezet als:
Arkitektur 1957-1971, werd *Arkitektur DK* 1972-

ZWEDEN

Arkitektur, Stockholm 1909-1922 voortgezet als:
Byggmästaren, Stockholm 1923-

NOORWEGEN

Byggekunst, Oslo 1919-

FINLAND

Arkkitehti- Arkitekten, Helsinki 1903-

GROOT-BRITANNIË

Academy architecture and annual architectural review, Londen 1890-1931
The Architect and Building News, Londen 1926-1971
The Architects' Journal, Londen 1919-
Architectural Review, Londen 1896
The Builder, Birmingham 1873-1965, voortgezet als *Building* 1966-
The Journal of the Royal Institute of British Architects, of *RIBA Journal*, Londen 1884-
Journal of Design History, Oxford 1977-
The Studio 1893-1963

DUITSLAND

Bauen und Wohnen, Ravensburg 1946-1979
Baumeister, München 1902-
Bauwelt, Berlijn 1910-1945, 1952-
Deutsche Bauzeitung, München 1867-
Deutsche Bau Zeitschrift, 1953-
Architectura: Zeitschrift für die Geschichte und Aesthetik der Baukunst, 1933
Wasmuths Monatshefte für Baukunst, Berlijn 1914-1932 voortgezet als
Wasmuths Monatshefte für Baukunst und Städtebau, 1932-1942

ILLUSTRATIEVERANTWOORDING

AAM = Alvar Aalto Museum

ARKM = Arkitektur och Designcentrum (Sverige)

BW = Bouwkundig Weekblad; *BWA* =

Bouwkundig Weekblad Architectura

CC = Creative Commons

DGDB = Deutsche Geschichte in Dokumenten und Bildern

HNI = Het Nieuwe Instituut

KADK = Kongelige Akademiet Danmark Kunstbibliotek

MFA = Museo Finska Arkitektur

NAS = Norsk Arkitekturmuseet Samling

REC = Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed

RIBA = Royal Institute of British Architects

1. Rijksacademie van Beeldende Kunsten Amsterdam, tekening D.F. Slothouwer.
2. Uit: *B.W.* 1889, 48, p. 283, schetsen J. v.d. Pek.
3. HNI, CUBA, t213, ontwerp-tekening P. Cuypers.
4. Uit: *The Studio* 1900, p. 31, schets Baillie Scott.
5. Boekomslag uitgave 1902, London: S. Sonnenschein & Co., Ltd.
6. CC, olieverfschilderij Heinrich Vogeler, 1923.
7. Uit: *Deutscher Kunst und Decoration* 1901 p. 344.
8. RCE, foto bMA.
9. RCE, foto Gerard Dukker.
10. CC, foto The American Library of Congress.
11. Norsk Nasjonalbiblioteket bildsamling, fotograaf onbekend.
12. Riksantikvarieämbetet, foto Carl Curman.
13. CC, fotograaf onbekend.
14. CC, Bijlage van "Arbetarens vän".
15. KADK, tekening Martin Nyrop.
16. KADK, ontwerp-tekening Hack Kampman.
17. CC, foto Htm.
18. Uit: *BW*, 20 (1900), p. 377, tekening Joh.D Looijen.
19. Coll. Gemeentemuseum Den Haag.
21. CC, foto Henrik Jensen.
22. Slots-og Kulturstyrelsen, foto Thomas Roland.
23. CC, foto Hans Anderen.
25. KADK, tekening Carl Petersen.
27. Uit: *Bedre Byggeskik* (Tegnehjelpen) 1921.
28. Copenhagenby design.com, fotograaf onbekend.
29. Copenhagenby design.com, fotograaf onbekend.
- 29a. Copenhagenby design.com, fotograaf onbekend.
- 30 CC, fotoportal Historisk Museum.
31. Jugendstil Senteret, foto Tony Hall.
33. CC, foto Sjoehest.

34. NAS, ontwerp-tekening Lars Backer.
35. NAS, ontwerp-tekening Nicolai Beer.
36. CC, foto Kjetil Ree.
37. Bergen Byarchive, fotograaf onbekend, Bergen Kommune, ref. no BBA-A-1176.
38. Bergen Byarchive, tekening Leif Grung, Bergen Kommune, ref. no BBA-A-3123/D.
39. CC, foto Holger Ellgaard.
40. CC, foto Avril Vågen.
46. ARKM, ontwerp-tekening Carl Bergsten.
47. CC, foto Holger Ellgaard.
48. ARKM, ontwerp-tekening Gunnar Asplund.
49. CC, foto Holger Ellgaard.
- 51a. ARKM, ontwerp Gunnar Asplund.
52. ARKM, fotograaf onbekend.
53. ARKM, fotograaf onbekend.
56. CC, foto 199pema.
59. CC, foto Thomas Højema.
60. CC, foto Holger Ellgaard.
61. ARKM, fotograaf onbekend.
62. CC, foto Johan Frederiksson.
- 64.: CC, foto: Mikko Paananen.
66. Museovirasto, tekening Saarinen, Lindberg en Gesellius.
69. MFA, ontwerp-tekening Saarinen, Lindgren en Gesellius.
74. MFA, foto Kari Hari.
- 74a.MFA, tekening Erik Bryggman.
75. MFA, foto Kari Hari.
- 75a. MFA, tekening plattegrond Oiva Kallio.
76. AAM, ontwerp-tekening Alvar Aalto.
77. MFA. fotograaf onbekend.
78. MFA, fotograaf onbekend.
79. CC, foto TTVK.
- 79a. MFA, tekening Välikangas.
80. Oulu Universiteitsbibliotheek, Wivi Lönn archief.
81. HNI, archief KLER 1222, reisschetsen.
- 82 en 82a. Uit: *Wendingen* 6 (1924), schetsen Michel de Klerk.
83. HNI, archief CROI, foto's.
84. HNI, archief STUY 237, tekeningen J. Stuyt.
85. Uit: *BW* 17(1916), p. 133, ontwerp-tekening Jac. van Gils
- 86, 86a en 86b. Uit collectie H. van Bergeijk, schetsen D.F. Slotjouwer
7. HNI, archief EEST, inv.nr. : 3.85 Coll. HNI in bruikleen van collectie Van Eesteren- Fluck & Van Lohuizenstichting, Amsterdam.
88. Uit: *Architectura* 27(1923), schets Wieger Bruin.
89. Uit: *BW* 42 (1923), p. 249, schets D.F. Slothouwer.
90. RCE, foto Koosg.
91. HNI, archief KLER1, tekeningen.
92. CC, fotograaf onbekend.
93. RCE, foto Henk Butink.
97. RCE, foto Janericloebe.
98. RCE, fotograaf onbekend.
99. MFA, tekening Eliel Saarinen.

100. HNI fotocollectie, fotograaf onbekend.
102. MFA, ontwerp-tekening Eliel Saarinen.
103. Coll. Tropenmuseum Amsterdam, fotograaf onbekend.
104. Uit: *BWA* 54 (1933), 31.p. 252, tekening Friedhoff.
105. RCE, foto Ton van der Wal.
106. RCE, foto Gerard Dukker.
107. Coll. Stadsarchief Amsterdam, fotograaf onbekend.
108. RCE, foto Kris Rodenburg
109. Bureau Rothuizen Architecten, tekening Arend Rothuizen.
111. Uit: *The Studio* XX (1900), p. 218, tekening Tony Grubhofer
112. Uit: *AA and annual Architectural Review* 1903, p. 126, tekening Erik Lallerstedt.
113. Oslo Museum, foto Anders Beer Wilse.
114. RIBA collection, foto Morley von Sterberg.
115. Nasjonalmuseum Zweden, fotograaf onbekend.
116. RIBA collection, foto Janet Hall.
117. RIBA collection, foto Janet Hall.
118. RIBA collection, foto Dell & Wainwright.
119. Royal Academy of Arts collection, tekening James en Pierce.
120. Royal Academy of Arts collection, tekening Harris.
121. Royal Academy of Arts collection., tekening Maufe.
122. Uit: *Deutsche Bauzeitung* XXXIV, (1900), 67, p. 409.
123. CC, foto Felix König.
124. CC, fotograaf onbekend.
125. CC, fotograaf onbekend.
126. Staatliche Museum zu Berlin, foto Waldemar Titzenhaler.
127. MFA, foto N. Wasastjerna.
128. C.C. foto Nis Krüse.
130. C.C, foto Manfred Brückels.
131. Uit: *Wohlfahrtseinrichtungen der Gussstahlfabrik von Friedrich Krupp zu Essen a.d. Ruhr*, Band II, Zeichnungen.
132. DGDB, foto Staatliche Kunstbibliothek.
133. CC, foto SchiDD.
134. Werkbund tentoonstelling Keulen: ontwerp poster Fritz Helmut Ehmcke.
135. Baltische tentoonstelling Malmö: ontwerp poster Ernst Norlind.
136. C.C, foto Tom Musche.
137. DGDB, foto Bildarchive Preuzischer Kultur besitz.
138. Uit: *Zeitschrift das Neue Frankfurt* 5/1926-1927, fotograaf onbekend.
139. MFA, tekening Erik Bryggman.
140. SVT Bild, fotograaf onbekend.
- 140a. Rohsska museum, ontwerp Le Corbusier.
141. ARKM, gouache Mac Söderholm.
142. ARKM, gouache Rudolf Persson.
143. ARKM, ontwerp poster: Sigurd Lewerentz,
144. ARKM, foto Gustaf W:son Conquist.
145. C.C, Holger Ellgaard.
146. CC, Holger Ellgaard.
147. CC, Holger Ellgaard.
149. CC, foto Torstenww. Berlin.
150. CC, foto Holger Ellgaard.
151. CC, Anneli Karlsson.
152. CC, foto Rudolf Broberg.
153. CC, Holger Ellgaard.
154. NAS, fotograaf onbekend.
155. NAS, tekening Lars Backer.
156. NAS, foto Terje Solvang.
157. Uit: *Byggekunst* 1924, 12.
158. CC, foto Mahlum.
159. NAS, fotograaf onbekend.
160. CC, foto Frode Inge Helland.
161. NAS, foto Rolf Norvin.
- 161a. HNI, archief DUDO 88FG.71.
162. NAS, foto Carl Normann.
163. NAS, ontwerp-tekening Magnus Poulsson.
164. Coll. Oslo museum, fotograaf onbekend.
165. DAC Arksite billedbank, ontwerp-tekening Jacobsen en Fleming Lassen.
166. CC, foto Philip Meisner.
167. DAC Arksite billedbank, tekening Mogens Lassen.
168. DAC Arksite billedbank, foto Andreas Trier-Morch.
170. Uit: C.F. Møller, Aarhus universitets Bygninger 1933-1961.
172. KADK, ah perspektivisk tegning.
176. DAC Arksite, foto Jens Lindhe.
177. MFA, foto Gustaf Welin.
178. AAM, foto Maija Holma.
179. AAM, foto Maija Holma.
180. AAM, foto Maija Holma.
183. MFA, foto Gustaf Welin.
184. MFA, foto Gustaf Welin.
185. MFA, foto Heinrich Iffland.
186. MFA, tekening Pauli Blomstedt.
187. C.C. foto MakeF.
188. MFA, foto Heinrich Iffland.
190. Uit: *BW* 51 (1930) p. 210, fotograaf onbekend.
191. ARKM, foto Gustaf W:son Conquist.
192. RCE, 20052977, fotograaf onbekend.
- 192a. C.C. fotograaf onbekend.
193. HNI, archief ESCH 3, meubelontwerpen.
- 193a Uit: *Wendigen*, Zweden II, interieur G.Asplund.
194. RCE, foto Kris Rodenburg.
- 194a. MFA, ontwerp-tekening Alvar Aalto.
- 194b. Uit: *Forum* XXII-5 (1971), p. 29, ontwerp-tekening J.Duiker.
195. HNI, dossier De Kiefhoek.
196. RCE, foto F. Eveleens.
197. Stedelijke Museum Amsterdam, affiche CIAM tentoonstelling.
198. HNI, archief BOEK 2, foto Paul G.S. Guermonprez.
199. NAS, Teigens fotoatelier
200. Nasjonalmuseet, ontwerp Harald Damsleth.
201. HNI, FRIE2 foto Friedhoff.
- 201a. HNI, FRIE2 tekening Friedhoff.

202. CC, foto Lennart Petersen.
203. CC, foto Jesper Olsson.
204. RIBA collection, foto Leo H. Felton.
205. RIBA collection, foto Morley von Sternberg.
206. RIBA collection, Dell & Wainwright.
207. Firma Isokon, ontwerp László Moholy-Nagy.
208. RIBA collection, foto Morley von Sternberg.
209. RIBA collection, John Havinden.
210. RIBA collection, Dell & Wainwright.
211. RIBA collection, foto Edward S. Bale.
212. RIBA collection, foto Alfred Edward Henson,
213. RIBA collection, foto Morley von Sternberg.
214. CC, 199pema.
215. CC, foto Åke E:son Lindman.
216. CC, foto Bengt Oberger.
217. CC, foto Holger Ellgaard.
- 217a. Stockholms stadstarchiv, ontwerp-tekening Backstrom en Reinius.
218. CC, foto Boberger.
219. ARKM, foto Lennart Olson.
220. ARKM, fotograaf onbekend.
221. Uit: *Bouw* 9 (1954), 15, pp. 288-292.
222. Amersfoort: nationaal Archief, foto Anefo.
223. RCE, foto Arthur Blonk.
225. CC, foto Holger Ellgaard.
228. CC, poster Stedelijk museum Amsterdam.
229. Amsterdam archief, Uitnodiging tentoonstelling Aalto en Calder.
230. Uit: *Forum* 3 (1948), Deense meubelen.
231. Uit: *Katholieke Bouwblad* XV, 14, p. 161.
232. Uit: *Bouw* 10 (1955) 11, p. 835
233. Website Säynätsalo raadhuis: www.3.jkl.fi.
234. CC, foto Jisis.
235. MFA, foto Laatuksa.
236. Uit: *Bouw* 16 (1961), 16, tekening Knijtijzer.
237. Danmark Nasjonalbank, fotograaf onbekend.
239. Uit: *Bouw* 18 (1963), 52, tekening Knijtijzer.
242. ARKM, foto Markelius
243. RIBA collectie foto H.L. Wainwright.
244. RIBA collectie, fotograaf onbekend.
245. RIBA collectie, foto Ian Naim.
246. RIBA collectie, Architectural Press Archive.
247. Alamy Stock foto, Afra 81.
248. RIBA collectie, foto John Donat.
249. RIBA collectie, foto John Donat.
250. Uit: *Baumeister*: cover november 1948.
251. CC, foto Ajebak.
252. AAM, foto Heiki Havas.
253. Stadtentwicklung Berlin, tekening Jacobsen
254. CC, foto Seier en Seier.
255. AAM, foto Wolf Lücking.
256. Alvar Aalto Zentrum, foto Heinrich Heidesberger.
257. CC, foto Hubert Hoffman.
258. Wikiarquitectura.com/Siesbyhouse

De volgende foto's zijn gemaakt door Koos Sipkes:

20, 24, 26, 32, 41, 42, 43, 44, 45, 50, 51, 54, 55, 57, 58, 63, 65, 67, 68, 70, 71, 72, 73, 94, 95, 96, 101, 110, 129, 148, 169, 171, 173a, 173b, 173c, 174, 175, 181, 182, 189, 224, 226, 227, 227a, 238, 240, 241, 259.

Ontwerp cover Jorrit Sipkes.

Illustratie voorzijde: Zicht op Helsinki, Collectie HNI in bruikleen van collectie Van Eesteren-Fluck & Van Lohuizenstichting, Amsterdam.

Illustratie achterzijde: Toren Palace hotel Kopenhagen Archief HNI. KLER 1222 *reisschetsen*.

BIJLAGE 1: REIZEN VAN NEDERLANDSE ARCHITECTEN

NAAM	JAAR	DK	ZW	FIN	NO
Pierre Cuypers	1876	X	X		X
Jan van der Pek	1889	X			
Jacobus van Lokhorst	1895	X	X		
Jan Stuyt	1900 en 1916	X			
Joan M. van der Mey	1907	X			
Michel de Klerk	1910 - 1911	X	X	X	X
Dirk F. Slothouwer	1910 - 1930	X	X		
Alphons Jacot en medewerkers o.a.:	1911	X	X		
Guillaume La Croix	1911	X	X		
Johan Frederik Repko	1911	X	X		
Joop Crouwel	1911 en 1919	X	X	X	
Cornelis Blaauw	1911 en 1920	X	X		
Jac. van Gils	1912	X			
Johan de Meyer	1912		X		
Albert Otten	1913	X	X	X	X
Jan Boterenbrood	1915 - 1931	X	X	X	X
Hendrik Pieter Berlage	1916	X	X		
Johan P. Fokker	1916	X	X		
Henk Wegerif	1916 en 1930	X	X		
Jules Luthmann	1917 - 1919	X	X	X	
Abel Kok	1918	X	X		
Karel de Bazel	1919	X	X		
Johannes Pieter Mieras	1919	X			
Gijsbert Friedhoff	1921 - 1955	X	X	X	X
J.J.P. Oud	1920	X			
Wieger Bruin	1922	X			
Cornelis van Eesteren	1922, 1959 en 1962	X	X	X	
Jan de Bie Leuvelink Tjeenk	1922 en 1930	X	X		
Jan A. Snellebrand	1922, 1948 en 1956	X	X		
Willem Marinus Dudok	1923		X		
Dolf Eibink	1923		X		
J.F. Staal	1923		X		

NAAM	JAAR	DK	ZW	FIN	NO
Christiaan Posthumus Meyes jr.	1924		X		
J.P.L. Hendriks	1925		X		
Marie van Nieukerken	1926		X		
Flip Hamers	1926	X	X	X	
Jan Wattjes	1927 - 1931	X	X	X	X
F.A. Eschauzier	1930				
Ad van der Steur	1929 en 1939	X	X		
Albert Boeken	1932		X		
Johannes Berghoef	1938 en 1947		X		
Abraham Elzas	1938	X	X	X	X
R. Romke de Vries	1946		X		
Antoon van Kranendonk	1947	X	X		
Elmar Berkovich	1947			X	
J.A. Snellebrand	1948		X		
Jaap Schipper	1953	X			
Jan Lucas	1953	X			
Jan Wils	1955				X
Herman Knijtijzer	1961 en 1963	X	X		
Frans van der Werf	1963			X	
STUDENTENVERENIGINGEN					
Stylos Delft o.l.v. J.F. Berghoef	1947	X	X		
De Poorters A'dam o.l.v. J.A. Snellebrand	1948	X	X		
Stylos Delft o.l.v. J.H van den Broek	1949 en 1950	X	X		
Stylos Delft 4 studiereizen	1952-1964	X	X	X	
Stylos Delft o.l.v. C. v. Eesteren	1959 en 1962		X	X	
OVERHEID en INSTANTIES					
H.G. van Beusekom, Inspecteur Volkshuisvesting	1948		X		
J. in 't Veld, Minister Volkshuisvesting	1950		X		
H. B. J. Witte, Minister Volkshuisvesting	1955		X		
H.M. Buskens, Directeur Generaal Volkshuisvesting	1955		X		
R.C. Hekker, Cultuurhistoricus Volkshuisvesting	1955			X	
G. Werkman, Journalist Kamer van Koophandel	1965		X		

BIJLAGE 2 : GEGEVENS GENOEMDE ARCHITECTEN

NEDERLAND

C.A. (Kees) Abspoel (1899-1970)
Jacob Bakema (1914-1981)
Karel de Bazel (1869-1923)
J.F. Berghoef (1903-1994)
Hendrik Petrus Berlage (1856-1934)
Hendrik Gerrit van Beusekom(1893-d)
J. de Bie Leuvelink Tjeenk (1885-1940)
Cornelis Blaauw (1885-1947)
Albert Boeken (1891-1951)
A.J.N. Boosten (1893-1951)
Jan Willem Bosboom (1860-1928)
Jan Boterenbrood (1886-1932)
Kees Bremer (1880-1949)
Johannes Brinkman (1902-1949)
Jo van den Broek (1898-1973)
Wieger Bruin (1893-1971)
H.M. Buskens (1909-1978)
Bernard Bijvoet (1889-1979)
Guillaume la Croix (1877-1923)
Willy La Croix (1906-1944)
Jo Crouwel (1885-1962)
Eduard Cuypers (1859-1927)
P.J.H. (Pierre) Cuypers (1827-1921)
Theo van Doesburg (1883-1931)
Willem Marinus Dudok (1884-1974)
Johannes Duiker (1890-1935)
J. Dunnebie (1904-1988)
F.A. Eschauzier (1889-1957)
Cornelis van Eesteren (1897-1988)
Abraham Elzas (1907-1985)
Sam van Embden (1904-2000)
Henri Evers (1855-1929)
Aldo van Eyck (1918-1999)
J.P. Fokker (1889-1963)
Gijsbert Friedhoff (1892-1970)
Frans Ghijsel (1882-1947)
H.P.D. van Ginkel (1920-2009)
Jac. van Gils (1868-1934)
Frans Jan van Gool (1922-2015)
Marinus Gout (1922-2012)
M.J. Granpré Molière (1883-1972)
Han Groenewegen (1888-1980)
Ph.J. Hamers (1882-1966)
R.C. Hekker (1917-1990)
J.P.L. Hendriks (1895-1975)
George Willem van Heukelom (1870-1952)
A.J. Jacot (1864-1927)
Ferdinand Jantzen (1895-1987)
Lieven de Key (1560-1627)
Michel de Klerk (1884-1923)
Jacob F. Klinkhamer (1864-1928)
Herman Knijff (1914-1994)
Abel Anton Kok (1881-1951)
Auke Komter (1904-1982)
Piet Kramer (1881-1961)
Anton van Kranendonk
Willem Kromhout (1864-1940)
A.J. Kropholler (1881-1973)
Jan van der Laan (1896-1966)
Dom Hans van der Laan (1904-1991)
Nico Lansdorp (1885-1968)
Maarten en Dirk Laurentius
Mathieu Lauweriks (1864-1932)
Jean Leering (1934-2005)
J.H.W. Leliman (1878-1921)
J. Leupen (1901-1985)
W.B. van Liefland (1857-1910)
Jacobus van Lokhorst (1844-1906)
Joh. D. Looijen (1876-1944)
J.A. Lucas (1917-2005)
Jules Luthmann (1890-1973)
Mattheus Meischke (1893-1973)
Ben Merkelbach (1901-1961)
Johan Frederik Metzelaar (1818-1897)
Joan Melchior van der Mey (1878-1949)
J.B.A. de Meijer (1878-1950)
J.P. Mieras (1888-1956)
Willem Molenbroek (1863-1922)
Johan Mutters (1858-1930)
H.E. Niemeijer (1917-1970)
Mari van Nieukerken (1897-1963)
Albert Otten (1875-1935)
J.J.P. Oud (1890-1963)
J.E. van der Pek (1865-1919)
H.E.M. (Manon) Peyrot (1927-2014)
B.W. Plooi (1890-1967)
C.B. Posthumus Meijes (1893-1974)
J.F. Repko (1883-1955)
Gerrit Rietveld (1888-1964)
R. Romke de Vries (1908-1997)
Arend Rothuizen (1903-1990)
Herman Schelling (1888-1978)
Jaap Schipper (1915-2010)
Dirk Slothouwer (1884-1946)
Jan Snellebrand (1891-1963)
Arthur Staal (1907-1993)
J.F. Staal (1879-1949)
Mart Stam (1886-1957)
Lourens van Steenwinkel (ca.1585-1619)
Hans de Jonge van Steenwinckel (1587-1639)
Jan Sterenberg (1923-2000)
Ad van der Steur (1893-1953)
Jan Stuyt (1868-1934)
Nicodemus Tessin de Oudere (1615-1681)
Willem van Tijen (1889-1974)
André Thunissen (1921-2014)
Jan Tuynenburg Muys (1916-1994)
J.J.M. Vegter (1906-1982)
J. Verheul (1860-1948)
Leendert van der Vlugt (1894-1936)
Allert Warners (1914-1980)
Jan Wattjes (1879-1944)
Chris Wegerif (1859-1920)
Henk Wegerif (1888-1963)
Frans van der Werf (1937-) Jan Gerko
Wiebenga (1886-1974)
Jan Wils (1891-1972)
Willem Wissing (1920- 2008)
L.A.H. de Wolf (1871-1923)
Hendrik Wijdeveld (1885-1987)

DENEMARKEN

Povl Baumann (1878-1963)
Ivar Bentsen (1893-1965)
Michael Gottlieb Bindesbøll (1800-1856)
Thorvald Bindesbøll (1846-1908)
Jørgen Bo (1919-1999)
Helge Bojsen-Møller (1874-1946)
F.C. Boldsen (1877-1954)
Martin Borch (1852-1937)
Georg Brochner (1850-1933)
Carl Brummer (1864-1953)
Vilhelm Dahlerup (1836-1907)
Hans Dahlerup Bertelsen (188-1939)
Kay Fisker (1893-1965)
Otto Frankild (1918-)
Kay Gottlob (1887-1976)
C.F. Hansen (1756-1845)
Edvard Heiberg (1897-1958)
Poul Henningsen (1894-1967)
Thorkild Henningsen (1884-1931)
Axel Høeg-Hansen (1877-1947)
Hans Jørgen Holm (1835-1916)
Poul Holsøe (1873-1966)
Arne Jacobsen (1902-1976)
Peder Vilhelm Jensen-Klint (1853-1930)
Finn Juhl (1912-1989)
Christian Kampmann (1890-1955)
Hack Kampmann (1856-1920)
Hans Jørgen Kampmann (1889-1966)

Poul Kjærgaard (1912-1999)
Kaare Klint (1888-1954)
Valdemar Koch (1852-1902)
Aage Langeland-Mathiesen (1868-1933)
Vilhelm Lauritzen (1894-1984)
Mogens Lassen (1901-1987)
Flemming Lassen (1902-1984)
Vilhelm Lorentzen (1877-1961)
Mathias Kjeldsen Michaelsen (1900-1973)
Emanuel Monberg (1877-1938)
C.F. Møller (1898-1988)
Erik Møller (1909-2002)
Emanuel Monberg (1877-1938)
Martin Nyrop (1849-1921)
Carl Petersen (1874-1923)
Ulrik Plesner (1861-1933)
Aage Rafn (1890-1953)
Steen Eiler Rasmussen (1898- 1990)
Anton Rosen (1859-1928)
Frits Schlegel (1896-1965)
Alfred Skjot-Pedersen (1897-1979)
Johann Otto von Spreckelsen (1929-1987)
C. Th. Sørensen (1893-1979)
Povl Stegmann (1888-1944)
Edvard Thomsen (1884-1980)
Jesper Tvede (1879-1934)
Jørn Utzon (1918-2008)
Povl Vilhelm Wohlert (1920-2007)

NOORWEGEN

Helge Abrahamse (1923-2009)
Arnstein Arneberg (1882-1961)
Lars Backer (1892-1930)
Ove Bang (1895-1942)
Nicolai Beer (1885-1950)
Arno Berg (1890-1974)
Finn Berner (1891-1947)
Turid og Kristen Bernhoff-Evensen
Andreas H. Bjerke (1883-1967)
Kristian H. Biong (1870-1959)
Gudolf Blakstad (1893-1985)
Gunnar Brynning (1985-1981)
Andreas Bugge (1859-1945)
Henrik Bull (1864-1953)
Jens Dunker (1892-1981)
Georg Eliassen (1880-1964)
Per Geelmuyden Grieg (1897-1962)
Leif Grung (1884-1945)
Harald Hals (1876-1959)
Oscar Hoff (1875-1942)
Jacob Holmgren 1884-1962)
Fredrik Konow Lund (1889-1979)

Arne Korsmo (1900-1968)
Knut Knutsen (1903-1969)
Balthazar Lange (1854-1937)
Eivind Moestue (1893-1977)
Holm Hansen Munthe (1848- 1898)
Herman Munthe-Kaas (1890-1977)
Henrik Nissen (1888-1953)
Karl Norum (1852-1911)
Andreas Nygaard (1903-1982)
Sverre Pedersen ((1892-1971)
André E. Peters (1885-?)
Frithjof S. Platou (1903-1980)
Magnus Poulssen (1881-1958)
Sverre Poulsen (1892-1987)
Lorentz Ree (1888-1962)
Frithjof Reppens (1893-1944)
Adolf Schirmer (1850-1930)
Ole L. Schistad (1891-1979)
Hagbart Schytte-Berg (1860-1944)
Einar O. Schou (1877-1966)
Holger Sinding-Larsen (1864-1938)
Helge Thiis (1897-1972)

ZWEDEN

Hakon Ahlberg (1891-1984)
Nils Ahrbom (1905-1997)
Erik Ahlsén (1901-1988)
Tore Ahlsén (1906-1991)
Uno Åhrén (1897-1977)
John Åkerlund (1884-1961)
Osvald Almqvist 1884-1950)
Erik Gunnar Asplund (1885-1940)
Sven Backström (1903-1992)

Gustaf Birch-Lindgren (1892-969)
Carl Bergsten (1879-1935)
Arvid Bjerke (1880-1952)
Holger Blom (1906-1996)
Ferdinand Boberg (1860-1946)
Erik Bülow-Hübe (1879-1963)
Isak Gustaf Clason (1856-1930)
Carl Curman (1833-1913)
Gustaf Dahl (1835-1927)

Adolf Edelsvård (1824-1919)
 Sigfrid Ericson (1879-1958)
 Nils-Einar Eriksson (1899-1978)
 Ralph Erskine (1914-)
 Carl Fahlström (1854-1920)
 Josef Frank (1885-1967)
 Sture Frölén (1907-2000)
 Arvid Fuhre (1885-1959)
 Albert Theodor Gellerstedt (1836-1914)
 Alfred Grenander (1863-1931)
 Torben Grut (1871-1945)
 Per Olof Hallman (1869-1941)
 Erik Hahr (1859-1944)
 Hans Hedlund (1855-1931)
 Poul Hedqvist (1895-1977)
 Ragnar Hjort 1887-1971)
 Fritz Jaenecke (1903-1978)
 Cyril Johansson (1884-1959)
 Erik Lallerstedt (1864-1955)
 Carl Larsson (1853-1919)
 Sigurd Lewerentz (1885-1975)
 Albert Lilienberg (1879-1967)
 Sven Markelius (1889-1979)
 Carl Milles (1875-1955)
 Carl Møller (1857-1933)

FINLAND

Alvar Aalto (1898-1976)
 Elsa Aalto-Mäkinen (1922-1994)
 Woldemar Baeckman (1911-1994)
 Aulis Blomstedt (1906-1979)
 Märta Blomstedt (1899-1982)
 Pauli E. Blomstedt (1900-1935)
 Elsi Borg (1893-1958)
 Kaarlo Borg (1888-1939)
 Erik Bryggman (1891-1955)
 Hilding Ekelund (1893-1984)
 Jarl Eklund (1876-1962)
 Kaj Englund (1905-1976)
 Carl Ludwig Engel (1774-1840)
 Arne Ervi (1910-1977)
 Sigurd Frosterius (1876-1956)
 Akseli Gallen-Kallela (1865-1931)
 Herman Gesellius (1874-1916)
 Hugo Harmia (1907-1952)
 Signe Hornborg (1862-1916)
 Erkki Huttunen (1901-1956)
 Aarne Hytönen (1901-1972)
 Toivo Jäntti (1900-1975)
 Bertel Jung (1872-1946)
 Gösta Juslén (1887-1939)
 Oiva Kallio (1884-1964)
 Olli Kivinen (1921-1999)
 Niilo Kokko (1907-1975)
 Eva Kuhlefelt-Ekelund (1892-1984)
 Matti Lampén (1906-1961)
 Gustaf Adolf Lindberg (1865-1906)
 Yrjö Lindegren (1900-1952)
 Armas Lindgren (1874-1924)
 Selim Lindqvist (1867-1939)

DUITSLAND

Otto Bartning (1883-1959)
 Peter Behrens (1868-1940)

Knut Nordenskjöld (1882-1950)
 Ragnar Östberg (1866-1945)
 Åke Östin (1924-1979)
 Gregor Paulsson (1889-1977)
 Yngve Rasmussen (1860-1923)
 Leif Reinius (1907-1995)
 Bengt Romare (1902-1968)
 Ture Ryberg (1888-1961)
 Sten Samuelson (1926-)
 Arthur von Schmalensee (1900-1972)
 Georg Scherman (1899-1978)
 Torsten Stubelius (1883-1963)
 Eskil Sundahl (1890-1974)
 Ivar Tengbom (1878-1968)
 Olof Thunström (1896-1962)
 Lars Wahlman (1870-1952)
 Sven Wallander (1890-1968)
 Ture Wennerholm (1892-1952)
 Carl Westman (1866-1936)
 Gustaf Wickman (1858-1916)
 Anders William-Olsson (1920-)
 Tage William-Olsson (1888-1960)
 Folke Zetterval (1862-1955)
 Helgo Zettervall (1831-1907)
 Helge Zimdal (1903-2001)

Wivi Lönn (1872-1966)
 Bengt Lundsten (1928-)
 Risto-Veikko Luukkonen (1902-1972)
 Martta Markainen-Ypyä (1904-1992)
 Aino Marsio-Aalto (1894-1949)
 Veijo Martikainen (1925-)
 Otto I. Meurman (1890-1994)
 Alexander Nyström (1869-1926)
 Gustaf Nyström (1856-1917)
 Elias Paalanen (1884-1967)
 Jussi Paatela (1886-1962)
 Toivo Paatela (1890-1962)
 Timo Penttilä (1931-2011)
 Heimo Riihimäki (1907-1962)
 Viljo Revell (1910-1964)
 Eliel Saarinen (1873-1950)
 Salme Setälä (1894-1980)
 Johan Sigfrid Sirén (1889-1961)
 Heikki Siren (1918-)
 Kaija Siren (1920-2001)
 Lars Eliel Sonck (1870-1956)
 Olavi Sortta (1896-1968)
 Louis Sparre (1863–1964)
 Gustaf Strengell (1878-19370)
 Onni Tarjanne/Tornquist (1864-1946)
 Gunnar Taucher (1886-1941)
 Einari Teräsvirta (1914-1995)
 Esko Toiviainen (1915-1999)
 Uno Ullberg (1879-1944)
 Väinö Vähäkallio (1886-1959)
 Martti Välikangas (1893-1973)
 Yrjö Vaskinen (1892-1963)

Paul Bonatz (1877-1956)
 Marcel Breuer (1902-1981)

Robert Curjel (1859-1925)
 Arthur Dähn (1908-2004)
 Egon Eiermann (1904-1970)
 Theodor Fischer (1862-1938)
 Fred Forbat (1897-1972)
 Siegfried Giedion (1888-1968)
 Konstantin Gutschow (1902-1978)
 Alfred Grenander (1863-1931)
 Walter Gropius (1883-1969)
 Friedrich Grundmann (1925-2015)
 Ludwig Hilbersheimer (1885-1967)
 Karl Hinckeldeyn (1847-1927)
 Hubert Hoffman (1904-1999)
 Fritz Höger (1877-1949)
 Gerhard Jobst (1888-1963)
 Werner Kallmorgen (1902-1979)
 Willy Kreuer (1910-1984)
 Alfons Leidl (1909-1075)
 El Lissitzky (1890-1941)
 Ernst May (1896-1970)
 Ludwig Mies van de Rohe (1886-1969)
 Alfred Messel (1853-1909)

(Werkzaam in) GROOT-BRITTANNIË

Ove Arup (1895-1988)
 Hugh Mackay Baillie-Scott (1865-1945)
 Eric Leslie Bird (1894-1965)
 John Burnet (1857-1938)
 Frederick W.B. Charles (1912-2002)
 Wells Coates (1933-1934)
 Amyas Connell (1901-1980)
 Walter Crane (1845-1915)
 Mary Crowley (1907-2005)
 Trevor Danatt (1920-)
 John Murray Easton (1889-1975)
 Joseph Emberton (1889-1956)
 Edwin Maxwell Fry (1899-1987)
 Frederick Gibbert (1908-1984)
 H.S. Goodhart -Rendel (1887-1959)
 David Green (1913-1998)
 Emanuel Vincent Harris (1879-1971)
 Oliver Hill (1887-1968)
 Charles Holden (1875-1960)
 William Holford (1907-1975)
 Ebenezer Howard (1850-1928)
 Herbert Jackson (1909-?)
 Charles H. James (1893-1953)
 Royston Landau (1927-2001)
 Francis Lorne (1889-1963)
 Berthold Lubetkin (1901-1990)
 Colin Lucas (1906-1988)
 Charles Rennie Mackintosh (1868-1928)
 Eric de Maré (1910-2002)

AMERIKA

Alexander Calder (1898-1976)
 Henry Hobson Richardson (1838-1886)
 Louis Sullivan (1856-1924)
 Charles Asbee (1863-1942)
 Frank Lloyd Wright (1867-1954)

BELGIË

Victor Horta (1861-1947)
 Henry van der Velde (1863-1957)
 Paul Hankar (1859-1901)

Adolf Meyer (1881-1929)
 Karl Moser (1860-1936)
 Hermann Muthesius (1861-1927)
 Josef Maria Olbrich (1867-1908)
 Hans Poelzig (1869-1936)
 Hans Bernard Reichow (1899-1974)
 Richard Riemerschmidt (1868-1957)
 Hans Scharoun (1893-1972)
 Friedrich Scholer (1874-1949)
 Fritz Schumacher (1869-1947)
 Frans Schwechten (1841-1924)
 Margarete Schütte-Lihotzky (1897-2000)
 Heinrich Seeling (1852-1932)
 Gottfried Semper (1803-1879)
 Albert Speer (1905-1981)
 Friedrich Sprengelin (1925-2016)
 Hugh Stubbins (1912-2006)
 Bruno Taut (1880-1938)
 Max Taut (1884-1967)
 Heinrich Tessenow (1876-1950)
 Heinrich Vogeler (1872-1942)
 Martin Wagner (1885-1957)

Leslie Martin (1908-2002)
 Sir Edward Maufe (1883-1974)
 Erich Mendelsohn (1887-1953)
 Peter Moro (1911-1998)
 William Morris (1834-1896)
 John Needham (1909-1990)
 David Niven (1864-1942)
 Stephen Rowland Pierce (1896-1966)
 Howard Robertson (1926-1970)
 Elisabeth Scott (1898-1972)
 Richard Norman Shaw (1831-1912)
 Philip Morton Shand (1888-1960)
 Marshall Sisson (1897-1978)
 Louis de Soissons (1890-1962)
 John Soane (1753-1837)
 Thomas Smith Tait (1882-1954)
 John Tavenor-Perry (1842-1915)
 Herbert Taylor (1913-2000)
 Raymond Unwin (1863-1940)
 C.F.A. Voysey (1857-1941)
 Basil Ward (1902-1976)
 Philip Webb (1831-1915)
 Herbert Wigglesworth (1866-1949)
 Colin St John Wilson (1922-2007)
 George Grey Wornum (1889-1957)
 F.R. Yerbury (1885-1971)
 Francis R.S. Yorke (1906-1962)

FRANKRIJK

Le Corbusier (1887-1965)
 Eugène Viollet-le-Duc (1814-1879)
 Hector Guimard (1867-1942)
 Anatole de Baudot (1834-1915)
 André Schimmerling (1912-2009)

OOSTENRIJK

Ernst Plischke (1903-1992)
 Josef Maria Hoffmann (1870-1956)
 Camillo Sitte (1843-1903)

SUMMARY

This dissertation, *Grand Tour naar het Noorden*, investigates the relations between Dutch and Nordic architecture during the period 1890-1965 from a comparative perspective. The starting point of the research is that in the reference books on Dutch architecture only limited attention is given to the relations with Scandinavia. The aim of the study is to draw conclusions about the importance of the reciprocal relations for the architectural history of the Netherlands and that of Scandinavia and Finland. In order to form a balanced opinion about these connections an investigation was also conducted into the relations between Nordic architecture and that of Great Britain and Germany.

From the fifteenth century to the mid-eighteenth century a brisk cultural exchange existed between the Netherlands and Scandinavia. With regard to architecture this came to an end when in the course of the eighteenth century Royal Academies were established in Denmark and Sweden in line with the French model. However the reciprocal relations slowly came to flourish again towards the end of the nineteenth century. This research follows the development of the renewed relations from 1890 to 1960s and aims to find out how, why and by whom this interest was intensified.

After the introduction to *Grand Tour naar het Noorden*, the first part of chapter 1 outlines in the first part the situation in the Netherlands with regard to Scandinavia at the end of the nineteenth century. In addition the following parts addresses the different movements in European and American architecture around the turn of the century and examines how, in their search for authentic architecture, architects in the Netherlands, Scandinavia and Finland, accepted and incorporated particular movements. With the last part, concerning the World Exhibition of Paris in 1900, the first chapter of the investigation is closed.

The authentic architecture of the Finnish and Scandinavian pavilions at this World Exhibition won great admiration. Chapter 2 therefore focuses on the developments and highlights of Scandinavian and Finnish architecture up to 1930: these include National Romantic architecture, that had its own dynamics in each of the four countries, and the architecture of Nordic Classicism, a style that goes back to the classical formal language and inspired architects who travelled through Italy and Greece. For a long time this specific style, called 'Swedish Grace' in Sweden, was considered wrongly as a transitional stage to functionalism.

The first part of chapter 3 explores the reactions of Dutch architects to Nordic architecture until 1930. There was a great deal of interest in Nordic architecture among architects of the *Amsterdamse School* - of whom many had worked at the office of Eduard Cuypers - and among architects in the service of the Government Buildings Agency. The publications in Dutch architectural journals, written by Dirk Slothouwer, Gijsbert Friedhoff, Jan Wattjes and others, fulfilled a prominent role. Young architects undertook study tours to Scandinavia and Finland, with or without the support of their teachers. This research gives an impression of the impact and imitation of Scandinavian and Finnish building art in Dutch architecture until 1930.

The second part of this chapter discusses the relations between British and Scandinavian architects from 1900 to 1930. The Scandinavians studied the technique of granite facades in Scotland; they adopted the idea of garden cities in urban planning and drew inspiration from the Arts and Crafts movement. The British interest in Nordic architecture however did not become serious until the twenties when the Anniversary Exhibition was held in Göteborg and Stockholm's Stadshus was inaugurated. The architect Ragnar Östberg was admired and his Stadshus formed a source of inspiration for a number of British architects.

The following part examines Germany's reporting of and interest in Scandinavian and Finnish architecture before 1930. Except for within artists' colonies, there was little interest in Scandinavian architecture and reports in the professional press were limited. The architecture of